

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

HISTORICKÁ TEMATIKA V SOUČASNÉ
LITERATUŘE PRO DĚTI A MLÁDEŽ

HISTORICAL THEMES IN CONTEMPORARY LITERATURE FOR CHILDREN
AND YOUTH

Bakalářská diplomová práce

MARKÉTA ARMSTARKOVÁ

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí práce: doc. Mgr. Radek Malý, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 11. 12. 2019

.....

Markéta Armstarková

Ráda bych tímto poděkovala doc. Mgr. Radku Malému, Ph.D., za cenné rady a připomínky při vedení této bakalářské diplomové práce, a také mé rodině, která mě na mé cestě studiem plně podporovala.

OBSAH

ÚVOD.....	6
I. Definice pojmu literatura pro děti a mládež	8
II. Recepce literatury pro děti a mládež.....	11
III. Stručný nástin vývoje literatury pro děti a mládež.....	12
3.1 Počátky literatury pro děti a mládež	12
3.2 Literatura pro děti a mládež v době národního obrození.....	13
3.3 Literatura pro děti a mládež ve 20. století	15
3.3.1 Literatura pro děti a mládež v 50. letech.....	16
3.3.2 Literatura pro děti a mládež v exilu a samizdatu.....	17
3.3.3 Literatura pro děti a mládež po roce 1989	19
IV. Historická próza pro děti a mládež	21
4.1 Typy historického románu.....	22
V. Tématika smrti v literatuře pro děti a mládež	24
VI. ANALÝZA VYBRANÝCH DĚL	26
6.1 VÝCHODISKA ANALÝZY A ZVOLENÉ PARAMETRY	26
6.1.1 Formální parametry	26
6.1.2 Obsahové parametry.....	27
6.2 HUSŮV DŮM	28
6.2.1 Smrt v knize Husův dům.....	34
6.3 H.U.S.: HUS ÚPLNĚ SVĚTOVEJ	35
6.3.1 Smrt v knize H.U.S.: Hus úplně světověj	41
6.4 JAN HUS OČIMA PANNY ANEŽKY A KREJČÍHO ONDŘEJE.....	43
6.4.1 Smrt v knize Jan Hus očima panny Anežky a krejčího Ondřeje.....	48
6.5 HUS A CHELČICKÝ: Příběh jejich doby	50
6.5.1 Smrt v knize Hus a Chelčický	55
VII. VÝSLEDKY ANALÝZY.....	56
7.1 BIBLIOGRAFIE.....	57
7.2 VYSVĚTLIVKY.....	58
7.3 DOPLŇKOVÉ AKTIVITY	59

7.4	KOMIKS	59
7.5	RELIGIÓZNÍ CHARAKTER	60
7.6	JINÉ HISTORICKÉ POSTAVY	60
7.7	DÍLA JANA HUSA	61
7.8	ZMĚNA PRAVOPISU	61
7.9	UNIVERZITA	62
7.10	SMRT.....	62
7.11	SHRNUTÍ ANALÝZY	63
VIII.	ZÁVĚR.....	64
IX.	ANOTACE.....	66
X.	RESUMÉ	67
XI.	POUŽITÁ LITERATURA	68
XII.	SEZNAM TABULEK.....	72

ÚVOD

„Člověk, který nezná aspoň v základních rysech historii svého města, svého národa, nakonec všeho lidstva, není plnohodnotný člověk.“¹ Miroslava Genčiová

Stejně jako Miroslava Genčiová jsem toho názoru, že bychom se všichni měli orientovat alespoň v základních znalostech týkajících se dějinných událostí, kterými naše země prošla.

I přesto, že se žáci základních škol o naší historii dozvídají informace primárně v hodinách dějepisu, za nezanedbatelný zdroj poznání minulosti je také nutné považovat literaturu uměleckonaučného charakteru s historickou tematikou spadající do kategorie literatury pro děti a mládež. K těmto knihám se žáci nejčastěji uchylují, pokud je látka probíraná v hodinách dějepisu zaujme. Je také důležité snažit se u dětí vzbudit zájem o čtení knih a nalezení cesty k nim již od útlého věku. Svůj postoj ke knihám a k četbě si s sebou čtenář nese do dospělého života. O podporu a propagaci čtenářství se zasazují vesměs všichni účastníci vydavatelského procesu – autoři, nakladatelé, knihkupci, ale také pedagogové, knihovníci a další. Na podporu čtenářství jsou také pořádány různé doprovodné akce – Noc s Andersenem pořádaná knihovnami; projekt charitativního charakteru Čtení pomáhá; Celé Česko čte dětem, jež vyzývá rodiče, aby četli svým dětem, a mnoho dalších.

Cílem teoretické části bakalářské diplomové práce je stručně nastínit historii literatury psané pro děti a mládež a její vývoj, při kterém dospěla do dnešní podoby. V analytické části si pak tato práce klade za cíl interpretovat a analyzovat vybraná díla ze současně vydávané literatury pro děti a mládež, a to se zaměřením na způsob zprostředkování historických událostí. Samotné analytické části práce pak předchází popis jednotlivých parametrů, které byly zvoleny a na jejichž základě byla prováděna analýza jednotlivých titulů. Poté následuje samotná částečně komparativní analýza.

¹ GENČIOVÁ, Miroslava. *Zamyšlení k problému historismu v literatuře pro děti a mládež*. In *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře*. Praha: Albatros, 1989, ročník 33, č. 2, s. 69. ISSN 0044-4871.

Pro potřeby práce byly vybrány knihy, jež jsou zaměřeny na jedno historické téma, konkrétně jednu historickou postavu – mistra Jana Husa. Pro tuto práci jsem zvolila osobnost mistra Jana Husa, jelikož je dle mého názoru nedílnou součástí našich dějin. Uměleckonaučná literatura pro děti může přiblížit jeho osud dětem zajímavější formou než mechanický výklad v hodinách dějepisu. V roce 2015 jsme si připomínali 600. výročí jeho upálení, v rámci něhož vyšlo větší množství knih pojednávajících o této historické osobnosti.

Očekávaným výstupem práce je vyhodnocení kvality zkoumaných exemplářů s ohledem na přítomnost či nepřítomnost zvolených formálních a obsahových parametrů. Po počáteční analýze knih byly zvoleny parametry, jež by se měly vyskytovat ve všech zkoumaných exemplářích. Jako obsahové parametry jsme zvolili tyto: bibliografie, vysvětlivky, doplňkové aktivity, komiks, religiózní charakter, jiné historické postavy, díla Jana Husa, změna pravopisu a univerzita. Na základě zvolených parametrů si práce klade za cíl zhodnotit také, který ze zkoumaných exemplářů lze považovat za nejkomplexnější. Závěrečným bodem analytické části je zjištění, jakým způsobem je v knihách dětem zprostředkována informace o smrti mistra Jana Husa – zda je podána odlehčenou formou, popř. úplně vynechána.

Práce je z pochopitelných důvodů také částečně zaměřena na didaktickou funkci literatury pro děti, byť toto téma spadá spíše do kompetence pedagogických oborů.

I. DEFINICE POJMU LITERATURA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Literatura pro děti a mládež je termín běžně užívaný v odborných i laických kruzích. Jeho význam je na první pohled zřejmý. Literatura pro děti je literatura určená dětem.

Podle Chaloupky a Nezkusila je literatura pro děti a mládež nazírána jako oblast specifická a redukována a může zastávat úkol výchovy dětí a mládeže.² „Postihnout specifičnost literatury pro děti a mládež znamená uvědomit si ty faktory, které odpovídají v úplnosti na potřeby dětského čtenáře, tj. pochopit podobu funkcí této literatury, vystihnout dialektický vztah těchto funkcí v jednotlivém uměleckém textu i v literatuře jako celku, vidět tyto funkce jako základnu, umožňující seberealizaci dítěte ve vlastním světě i jeho vzrůstání do světa dospělých.“³

Literatura pro děti a mládež nese určité funkce, například funkci magickou, tj. projev „takového vztahu k jazyku, který mu připisuje schopnost bezprostředního působení na mimojazykovou skutečnost“⁴ či funkci praktickou, kterou Chaloupka a Nezkusil demonstrují na příkladu dětského říkadla. Poslední důležitou funkcí je tendence antropomorfizovat skutečnost. Jde o popření předchozích dvou funkcí ve vztahu ke skutečnosti. Chaloupka a Nezkusil píše, že „provozovaná činnost je výrazem širší schopnosti tvořit a stává se tak záminkou tuto od praktických cílů emancipovanou tvořivou schopnost demonstrovat.“⁵ Dochází zde tedy k jakémusi „pohlcování“ praktických záměrů funkcí estetickou.⁶

Literaturu pro děti a mládež definují jako literaturu „která je záměrně psána s autorským vědomím, že dílo je určeno dětem a mládeži jako věkově vymezenému okruhu čtenářů.“⁷ Jako dětská literatura jsou označovány „jak texty dětem primárně určené (označované jako LPD intencionální), tak literatura, již si

² CHALOUPKA, Otakar a Vladimír NEZKUSIL. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury I.: od začátků 19. století po současnost*. Praha: Albatros, 1973, s. 38.

³ Tamtéž, s. 39-40.

⁴ Tamtéž, s. 40.

⁵ Tamtéž, s. 41.

⁶ Tamtéž, s. 41.

⁷ Tamtéž, s. 100.

děti tzv. přisvojili (neboli neintencionální LPD).“⁸ Úloha děl, které mohou být zahrnuty mezi literaturu pro děti a mládež, je pestrá a hledání univerzálního popisu je obtížné.⁹ Při pohledu na díla, která mohou být zařazena do okruhu literatury pro děti a mládež, nelze nesouhlasit, jelikož mezi literaturu pro děti a mládež řadíme velké množství útvarů a žánrů od jednoduchých říkadel, přes pohádky, legendy až po literaturu pro dospívající, jako například dobrodružné romány apod.

Čeňková dělí literaturu pro děti a mládež podle souvislostí se vznikem děl na literaturu intencionální, kdy „literární díla jsou dětem a mládeži adresována tvůrci a jsou určována vnějšími atributy (podtitul, edice, nakladatelství)“¹⁰ a neintencionální, která „představuje veškerou četbu dětí a mládeže, v níž se ocitají slovesné projevy [...] které si LPDM přisvojuje a které se tak podílejí na jejím neustálém kvantitativním růstu.“¹¹ Mezi neintencionální texty pak řadí školní četbu – čítanky a slabikáře, divadelní, časopisecké a filmové texty.

Vedle pojmu literatura pro děti a mládež také Nezkusil s Chaloupkou definují pojem dětská četba, jenž je vžitý, nicméně nepřesný.¹² Od termínu literatura pro děti a mládež se liší tím, že dětská četba je neintencionální, jsou to tedy texty, jež nebyly psány záměrně pro děti.

Ovšem podle Segi Lukavské má literatura pro děti různé hranice, podle kterých je jejich náplň proměnlivá.¹³ Ve svých názorech se staví v podstatě proti Chaloupkově konceptu dětského čtenáře, který pracuje s konceptem čtenáře zamýšleného. Lukavská naproti tomu píše, že „můžeme LPD vymezit pomocí čtenáře intendovaného jako literaturu určenou primárně dětským recipientům

⁸ SEGI UKAVSKÁ, Jana. *Dětský implicitní čtenář jako klíč k literatuře pro děti?* In *Česká literatura: časopis pro literární vědu*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017, ročník 65, č. 1, s. 92. ISSN 00090468.

⁹ Tamtéž, s. 96.

¹⁰ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 12. ISBN 80-7367-095-X.

¹¹ Tamtéž, s. 12.

¹² CHALOUPKA, Otakar a Vladimír NEZKUSIL. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury I.: od začátků 19. století po současnost*. Praha: Albatros, 1973, s. 100.

¹³ SEGI LUKAVSKÁ, Jana. *Dětský implicitní čtenář jako klíč k literatuře pro děti?* In *Česká literatura: časopis pro literární vědu*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017, ročník 65, č. 1, s. 90. ISSN 00090468.

(přičemž definici stavíme na rozhodnutí dospělých autorit v rámci literárního pole), nebo preferovat kategorii empirického čtenáře (čímž dáváme rozhodující slovo dětem) [...]“¹⁴. Přiklání se spíše k Iserově konceptu implicitního čtenáře, kdy text předvídá čtenářovu recepci, ale textu dodává význam právě čtenář během procesu čtení a je na něm, jakým způsobem bude na text nahlížet.¹⁵

Literatura pro děti je tedy specifickým literárním odvětvím. Zamilované romány nejsou určeny pouze pro zamilované čtenáře, stejně tak kriminální příběhy nebo třeba příběhy z prostředí určité profese nejsou určeny pouze pro konkrétní čtenáře. Na rozdíl od titulů určitých žánrů určených pro dospělé, má literatura pro děti a mládež své specifické příjemce. Literatura pro děti je zkrátka, bez ohledu na žánr, určená primárně dětským čtenářům a s tímto záměrem také vzniká.

¹⁴ SEGI LUKAVSKÁ, Jana. *Dětský implicitní čtenář jako klíč k literatuře pro děti?* In *Česká literatura: časopis pro literární vědu*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017, ročník 65, č. 1, s. 93. ISSN 00090468.

¹⁵ Tamtéž, s. 96-97.

II. RECEPCE LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Recepce literatury pro děti a mládež není podle Karla Motyky konstantní kategorií. Jedná se o složitý dynamický proces a přijímání díla je mimo jiné podmíněno i dobou. Nicméně, i přes rostoucí vliv televize a masmédií je četba dětí stále aktuálním tématem.¹⁶

„Dávno není pochyb o tom, že již v raném dětství se začíná formovat vztah dítěte ke knize, ovšem stejně dobře víme, že dítě vyrůstající v rodinném prostředí doslova obklopeno knihami ještě nemusí mít automaticky nejlepší vztah ke knihám a umění vůbec.“¹⁷ Je potřeba učit děti úctě a dobrému vztahu ke knihám a umění obecně. Proces recepce knihy mladými čtenáři dotváří například i její estetická stránka. Je-li kniha ilustrovaná, doplněná líbivými obrázky, usnadňuje to proces recepce knihy. Stejně tak jméno autora, jeho renomé, může mít vliv na recepci knihy.

Motyka píše, že „nelze v zamyšlení zabývajícím se některými momenty recepce literatury pro mládež nevízt v úvahu problematiku estetické a didaktické interakce, jejichž úloha v literárním vyučování nijak nepoklesla.“¹⁸ Píše tak v souvislosti se zamyšlením nad tím, zda mají či nemají žáci dobrý vztah k literární výchově a literatuře obecně, pokud je po nich v hodinách literatury vyžadováno memorování životopisných údajů a dalších dat.¹⁹ Každý, kdo prošel výukou na základní škole, vzpomíná na zdoluhavé, unělé vyučovací hodiny. Když ale vyučující vymyslel pro žáky výklad látky zábavnější, poutavější formou, přidal do výkladu zajímavosti, o kterých se žáci nedočetli v učebnici, pozornost žáků se zvyšovala a s ní i zájem o porozumění dané látce. Je tedy důležité, aby se učitelé snažili žáky svým výkladem zaujmout, teprve poté mohou očekávat, že se žáci o učivo sami začnou zajímat a projevovat iniciativu a aktivitu ve vyučování.

¹⁶ MOTYKA, Karel. *K recepci literatury pro mládež*. In *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře*. Praha: Albatros, 1989, ročník 33, č. 10, s. 578. ISSN 0044-4871.

¹⁷ Tamtéž, s. 579.

¹⁸ Tamtéž, s. 580.

¹⁹ Tamtéž, s. 580.

III. STRUČNÝ NÁSTIN VÝVOJE LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

3.1 Počátky literatury pro děti a mládež

Počátky písemnictví zaměřeného na potencionální recipienty z řad dětí můžeme nalézt již ve starším českém písemnictví. Mohli bychom sem zařadit například výchovné spisy, které byly určeny dětem vyšší vrstvy – dětem panovníků, šlechticů a dalším.²⁰

V době, kdy neexistovala literatura psaná přímo a záměrně pro děti, zastávala tuto roli zejména lidová slovesnost. Děti se primárně dostávaly do styku s literaturou prostřednictvím říkadel, rozpočítadel, básniček a lidových písní. Tato jednoduchá lidová tvorba měla estetickou povahu, na rozdíl od literatury, jež byla ovlivněna náboženstvím či školní výchovou (didaktikou), která měla převážně mimoestetickou povahu a byla určena především k formativním účelům. I tak ovšem jsme schopni nalézt beletrizační postupy, skrze které lze pozorovat snahu učinit díla pro dětské čtenáře působivější.²¹

V této oblasti národního písemnictví však pokrokové literárně-výchovné základy ve své tvorbě prvně zpracovává až učitel národů Jan Ámos Komenský, který příkládá výchově dětí prostřednictvím literárního umění velkou váhu. Jako první zvažuje a řeší možnost vzniku obrázkové knihy pro děti předškolního věku, což nakonec realizuje ve své knize *Svět v obrazech (Orbis sensualium pictus)*. Udává základní stanoviska k problematice dětí tohoto věku a klade důraz na to, že na výchovu dítěte má vliv i umění.²² Svět v obrazech se dá považovat za vůbec první intencionální dílo a to ve světovém kontextu. Vedle textů náboženských byla tato kniha také po určitou dobu nejrozšířenějším textem pro děti a mládež. Komenský

²⁰ CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátků 19. století po současnost*. 2., rozš. vyd. Praha: Albatros, 1984, s. 13.

²¹ CHALOUPKA, Otakar a Vladimír NEZKUSIL. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury I.: od začátků 19. století po současnost*. Praha: Albatros, 1973, s. 10-11.

²² CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátků 19. století po současnost*. 2., rozš. vyd. Praha: Albatros, 1984, s. 13.

dal také popud k dalšímu rozvoji pedagogického myšlení svou knihou *Velká didaktika (Didactica Magna)*.²³

Podle Miroslavy Genčiové byla dětem ve středověku předkládána i další literatura duchovního rázu – kancionály, žaltáře, spisy o životech svatých. Spisy o životech svatých a zázracích, které světcí vykonali, přecházely skrze ústní formu do lidových vrstev a lidé si tyto příběhy upravovali a zasazovali například do příběhů, které měly dobrodružnou či pohádkovou povahu.²⁴

Až do 18. století byly jedinými knihami vydávanými pro děti čítanky a slabikáře, které byly k nalezení v klášterních školách v rukopisné podobě a pro jejichž šíření vytvořil podmínky až vynález knihtisku. V době osvícenství potom vznikají encyklopedické a poučné knihy, které vedle zásad a mravních pravidel obsahovaly i zdravotní poučky a zábavné příběhy.²⁵

V 2. polovině 18. století byla také pro děti přepracována díla, která byla původně řazena do literatury pro dospělé – *Robinson Crusoe* od Daniela Defoa nebo *Dobrodružství barona Prášila* od Gottfrieda Augusta Bürgera aj. Šíře žánrů, jež se v dětské četbě ustálily, byla ke konci 18. století již mnohem větší. Klasicismus, jakožto vedoucí směr 18. století, pak vnesl do literatury pro děti pohádku, bajku a přírodní lyriku.²⁶

3.2 Literatura pro děti a mládež v době národního obrození

V počátcích národního obrození k nám pronikají díla, která nesou nové výchovné myšlenky. Díla zatím nepředstavovala literaturu pro děti a měla vést děti k náboženskému a ctnostnému životu. Ve stejné době působí zábavně edukativní program Václava Matěje Krameria, který skrze Českou expedici šíří lidovou četbu, cestopisné a dobrodružné příběhy.²⁷

²³ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež ve srovnávacím žánrovém pohledu: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. fakult.* Praha: SPN, 1984, s. 18. Učebnice pro vys. školy.

²⁴ Tamtéž, s. 18.

²⁵ Tamtéž, s. 18-19.

²⁶ Tamtéž, s. 19.

²⁷ CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátku 19. století po současnost. 2., rozš. vyd.* Praha: Albatros, 1984, s. 13-14.

Vznik původní literární tvorby neměl v té době dostatečně příznivé podmínky, jelikož byla hojně překládána beletrie německých autorů a původní česká próza pro děti a mládež jí byla také ovlivněna. Na literaturu pro děti a mládež měla vliv škola a pedagogika, a tak velké množství děl bylo psáno pro potřeby školy a katecheze za účelem vzniku vhodných pomůcek. Literatura, která měla i uměleckou hodnotu, lépe plnila edukativní a výchovné záměry.²⁸ „Za podpory obrozenských vědců a literátů vznikaly rovněž první české slabikáře a od nich byl již jen krůček k literárně vyspělejším veršovaným projevům pro děti [...].“²⁹

Chaloupka a Voráček píše, že „slovesnost pro děti a mládež byla součástí lidové četby, školní výuky a katecheze. Zpočátku měla jednostranný výchovně mravní a náboženský obsah a nevalnou literární úroveň.“³⁰ Vrcholnou úroveň představoval pouze folklór.

Jungmann a jeho kulturní program měli významný vliv na pokrok literární výchovy na školách a četbu dětí a mládeže vůbec. Kritizoval překlady německých spisů pro jejich nevyhovující úroveň jazyka a také odmítal jejich obsahovou stránku. Jeho vliv se projevuje například v tvorbě K. A. Vinařického při tvorbě českého „abecedáře“, který také aplikoval na svou poezii pro děti formální prostředky a základní techniku ohlasového básnictví. V této době vrstvu literatury pro děti a mládež rozšířili o svá díla například B. Němcová, K. J. Erben, F. L. Čelakovský a další. Spisovatelé začali chápat tvorbu pro děti jako svou povinnost. Jejich díla se postupem času stávala základní četbou dětí a mládeže.³¹

Literatura pro děti a mládež se pozvolna vymaňuje z mravoučného idealistického obsahu a postupně přechází také k realistickým obrazům skutečnosti, například k obrazům venkovského života. Přístup literatury již není čistě didaktický. V naučné próze se objevují také nové útvary jako medailón, povídka, pověst, črta aj. Nejvyspělejší součástí prózy se stává historická próza. Tu

²⁸ CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátku 19. století po současnost*. 2., rozš. vyd. Praha: Albatros, 1984, s. 14.

²⁹ Tamtéž, s. 14.

³⁰ Tamtéž, s. 14.

³¹ Tamtéž, s. 15.

reprezentují například díla A. Jiráska či K. V. Raise, kteří zachovávají kronikářskou formu a chronologii líčení událostí. Vrcholem historické prózy jsou pověsti – místní a národní.³²

3.3 Literatura pro děti a mládež ve 20. století

Rok 1945 se stal jakýmsi mezníkem, ať už dějinným nebo pro nás mezníkem v literatuře. Obliba knih v prvních letech po válce nespočívala ani tak ve volbě například protifašistické tematiky, jako spíše v dodržování žánrového, stylového nebo jazykového zprostředkování, které se vžilo. Tématy, jež vnášela do našich životů jakýsi řád, byla témata domov, přátelství, touha po dobrodružství nebo přátelství a zábava.³³

V poezii byla díla plna venkovských reálií a tvorba vznikala převážně v duchu folklorní poetiky a herního principu. V dílech pro malé čtenáře bylo využíváno tématu přírody a přirozených koloběhů, které v přírodě probíhají: „Gravitační pole dětského světa se v těchto textech dotýká každodennosti (děti tohoto věku zajímá, co se děje teď a nyní), zároveň se v nich prostřednictvím přírodního koloběhu utvrzuje povědomí kontinuity.“³⁴ Vědomí, že je dítě součástí přírody a přírodního řádu, bylo v dílech umocňováno například užitým rytmem nebo kompozicí.³⁵

Co se týká prózy, byly u nás nadále vydávány příběhy s pohádkovou tematikou a adaptace vybraných příběhů – bajek, legend a pověstí – ze světového fondu. Dále příběhy tvořené s pomocí tradičních pohádkových postupů a motivů a příběhy těžící z našich regionálních lidových motivů. V těchto příbězích figurovala existence protikladů, jako chudý a bohatý a často klasický motiv boje dobra a zla, kde zlo bylo ztvárňováno v podobě démonů, čarodějnic, draků apod. Co do pohádkových motivů, které jsou zařazeny do výčtu poválečné prózy, spadají sem také antropomorfizované pohádky, které jsou vytvářeny jako pomezí mezi

³² CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátku 19. století po současnost*. 2., rozš. vyd. Praha: Albatros, 1984, s. 20-21.

³³ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 10. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

³⁴ Tamtéž, s. 11.

³⁵ Tamtéž, s. 10-11.

reálným a vymyšleným. Postavy, které v nich kromě lidí vystupují jsou například zvířata nebo postavy smyšlené – skřítki aj.³⁶ Antropomorfizované pohádky byly velmi oblíbené u čtenářů. Urbanová toto vysvětluje tak, že „odpovídají základním přístupům malých dětí ke světu a jeho podnětům. Odpovídají dětskému synkretismu (schopnosti vztahovat vnější svět ke své osobě), imitaci (oblíbě napodobovat činnost lidí a okolního světa), fantazijní konkrétnosti (fantazie malých dětí má svůj zdroj v každodennosti, v smyslových zážitcích a v prožitých událostech se známými osobami, ve styku s přírodou a v pronikání do skrytých zákonitostí).“³⁷ Po tzv. Vítězném únoru³⁸ roku 1948 se do antropomorfizované pohádky pro děti dostávaly oživé stroje, vlaky nebo třeba uhlí, a to převážně z důvodu výchovy k práci v kolektivu. „Zjednodušený socialisticko-realistický model antropomorfizovaných pohádek neumožňoval dětem stát se součástí pohádkového světa prostřednictvím hry, fantazie, imaginace.“³⁹

V nejbližších poválečných letech byla publikována dříve vzniklá a zásuvková díla. Díky válce se do děl v první vlně promítly motivy ohrožení a útěku při období okupace. V druhé vlně potom díla vyobrazovala dětské hrdiny a pocity trestu a odpovědnosti. V textech se projevovala angažovanost autorů a také jejich víra v socialismus. V roce 1949 pak nastala selekce knih na přijatelné nebo nežádoucí.

3.3.1 Literatura pro děti a mládež v 50. letech

V této době se v literatuře hojně vyskytoval motiv dítěte. Silné konvence týkající se světa dětí, jako domov, slunce, pohyb aj., pronikaly napříč literaturou pro děti i pro dospělé. Autoři nebrali příliš zřetel na psychiku dítěte, která je v literatuře pro děti a mládež, na rozdíl od literatury pro dospělé, důležitým

³⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 12-14. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

³⁷ Tamtéž, s. 15.

³⁸ *Vítězný únor* (též *únorový puč*) je pojmenování komunistického státního převratu v Československu, který proběhl mezi 17. a 25. únorem 1948. Ten je vnímán jako přechod od demokracie k totalitě a připojení k sovětskému bloku. viz *Únor 1948* [online]. In *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. Poslední revize 14.10.2019. [cit. 20-10-2019] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Únor_1948

³⁹ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 15. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

faktorem při tvorbě.⁴⁰ Kopál tento faktor nazývá jako dětský aspekt. Píše, že se dětský aspekt v literatuře pro děti a mládež jeví jako „autorská anticipácia detského príjemcu zakódovaná v štruktúre literárneho textu.“⁴¹ Dětský aspekt je tedy důležitou součástí procesu tvorby intencionální literatury pro děti a mládež. V 50. letech se stal dětský aspekt hlavním principem tvorby autorů, jež publikovali pro dětské čtenáře. Díky tomu se začala konstituovat specifičnost literatury pro děti a mládež.⁴²

Co se týká literatury obecně, mezi oblíbená témata v 70. a 80. letech patřil historický román. V této době vyšla například díla *Královnyn nemají nohy* (1973) od Ondřeje Neffa, *Zánik samoty Berhof* (1973) Vladimíra Körnera, *Malý muž a velká žena* (1982) Věry Sládkové a další. Pro autory byla historická tematika způsobem úniku, protože autoři v dílech mohli skrýt svoje názory na tehdejší dobu a společenskou či politickou situaci.⁴³

3.3.2 Literatura pro děti a mládež v exilu a samizdatu

„Po únoru 1948 došlo k umělému rozštěpení národní literatury na oficiálně protěžovanou, trpěnou a zakázanou. Nastala perzekuce skupin autorů, kteří nesouhlasili s různých důvodů s establishmentem (např. „katoličtí autoři“, „osmašedesátníci“, tzv. „chartisté“). Následovalo schizoidní vystupování s vypůjčenými jmény, utajováním autorství, s udáváním nesprávného vnočení, se zvýšenou autocenzurou.“⁴⁴ Autorům bylo také zamezováno vydávání knih se skautskou či náboženskou tematikou nebo například vydávání brakového čtiva. V oficiální literatuře byla v té době uplatňována převážně orientace na východní blok. Nebyl dán prostor pro pluralitu názorů, a tak lidé více důvěřovali slovu

⁴⁰ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 24-25. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

⁴¹ KOPÁL, Ján. *Literatúra a detský aspekt*. Bratislava, 1970, s. 48.

⁴² URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 29. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

⁴³ GILK, Erik. *Historická próza – Protifaktová historická fikce – historická fantasy. Situace českého historického románu po roce 1989*. In *Bohemica Olomucensia 4*, Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 62. ISSN 1803-876X.

⁴⁴ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 30-31. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

zpívanému než mluvenému a psanému. Emigrace autorů vedla k rozvoji literatury exilové, nicméně největší část literatury psané pro děti tvořila literatura oficiální. K samizdatové a exilové literatuře bychom do výčtu mohli přidat také undergroundovou literaturu a nonkonformní literaturu vůbec. Všechna tato literatura se v podstatě stavěla proti oficiálnímu proudu literatury.⁴⁵

V roce 1970 byli vybráni zakázaní autoři a knihy a také byly likvidovány celé jejich náklady. Někteří autoři literatury pro děti a mládež publikovali dál za cenu určitých ústupků, jiní nemohli publikovat pod svým jménem nebo byli z okruhu autorů, jimž bylo povoleno psát, vyhoštění.⁴⁶ Díky samizdatu (samo-vydáváno⁴⁷) se omezeně mezi čtenáře dostávala tvorba autorů, kteří se odmítali přizpůsobit ideologii tehdejší vlády. Tyto texty nepravidelně vycházely například v edici Petlice nebo v edici Popelnice. Množství exilové a samizdatové literatury pro děti je nesrovnatelné s tvorbou pro dospělé, nicméně tato tvorba má své nezastupitelné místo v národní literatuře.⁴⁸

Významná exilová nakladatelství se navracela ke klasickým dílům našeho knižního fondu. Nakladatelství Sixty-Eight Publisher v Torontu, vedené manželi Škvoreckými, vydalo *Babičku* Boženy Němcové (1982), CCC Books Mnichov vydalo *Kytici* od Erbena (1972).

Positivní ohlas v okruhu mládeže zaznamenala také tvorba folkových písničkářů, například Karla Kryla či Jaroslava Hutky, jež korespondovala s nonkonformními postoji literátů i recipientů. Hudba a poezie písničkářů se pro mladé lidi stala prostředkem pro protest proti vládnoucímu systému a odpor k tehdejší politice.⁴⁹

⁴⁵ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 31-32. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

⁴⁶ Tamtéž, s. 34.

⁴⁷ *Samizdat (samo-vydáváno)*, z ruského sam izdajot – ilegální vydávání nepovolených spisů, původně v SSSR, pak také jinde, zpravidla v malém nákladu a technicky primitivním způsobem. viz KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994, s. 677-678. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26059-4.

⁴⁸ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 41-43. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

⁴⁹ Tamtéž, s. 41.

3.3.3 Literatura pro děti a mládež po roce 1989

V 2. polovině 20. století se do literatury pro děti a mládež dostává téma smutku, odcizení a strachu, které doprovází útěk do říše fantazie. I když je dětská fantazie vnímána jako inspirativní, stále se v literatuře pro děti a mládež věnuje větší množství pozornosti složce intelektuální.⁵⁰

Po roce 1989 pak nastává posun k postmoderně, proměňují se funkce a podoby literatury a umění celkově. Vzrostla poptávka po reedicích starších knih, zvláště pak knih, které byly do té doby zakazované nebo knih, které z různých důvodů zůstávaly stranou. Také jsou přepracovávána a vydávána klasická díla světové literatury (Ezopovy bajky, 1998). Vydávány jsou také překlady západní literatury (knihy J. J. R. Tolkiena).⁵¹

V důsledku uvolnění poměrů v 90. letech, následnému téměř nezřízenému vydávání dříve zakazovaných či jinak z literatury vyřazených děl a také sílícímu vlivu médií a komerce, docházelo k přehlacení trhu a tím pádem k trivializaci literatury.

Urbanová ve své knize *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století* (2004) popisuje, v jakých tématech a oblastech dětské literatury docházelo v 90. letech k proměnám:

Po roce 1989 dochází k filozofizaci literatury pro děti a mládež, jak to nazývá Svatava Urbanová. „Hranice mezi literaturou pro děti a pro dospělé se stává propustnější a do literatury pro mládež pronikají závažná témata i moderní sofistikovanější narační (vyprávěcí) styly.“⁵²

V literatuře 90. let představuje typický tematický prvek v literatuře pro děti a mládež motiv outsiderství. Dříve byla postava outsidera představována převážně jako chudá, opuštěná nebo kvůli něčemu vyčleněná z kolektivu – například kvůli těžké sociální situaci. Někdy je tento status, tato role, vlastní volbou hrdiny. Na

⁵⁰ URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. V Olomouci: Votobia, 2003, s. 14. ISBN 80-7198-548-1.

⁵¹ URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999, s. 48-51. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

⁵² URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004, s. 145. ISBN 80-7220-185-9.

druhou stranu, postava nemusí být z kolektivu vyčleněna a role outsiderství je vytvářena absolutizací průměrnosti – hrdina tedy není vyčleněn žádným specifickým rysem, např. nemá žádnou vlastnost, kterou by ostatní postavy neměly.⁵³ Po roce 1989 se také mění postoje k handicapovaným lidem, dochází k detabuizaci tohoto tématu v literatuře a trend směřuje spíše k integraci handicapovaných.⁵⁴ Handicap je v knihách čtenářům přibližován z pohledu okolí nebo blízkého člověka handicapované postavy anebo přímo z pohledu samotného handicapovaného. Motiv outsiderství jde často ruku v ruce s handicapem, jelikož handicapované děti a lidé obecně bývají často kvůli své odlišnosti vyčleňováni z kolektivu.

Poslední z proměn, o kterých píše, se týká prózy s tematikou holokaustu. V 90. letech se autoři snažili přiblížit téma války a okupace skrze propojení dějinných událostí s individualizovanou postavou.⁵⁵

V této době začíná rozšiřovat svoje možnosti komiks, a to jak tematicky a tvarově, tak i hodnotově. „Komiks pro děti a mládež si ponechává základní rysy populární literatury, vypráví příběh zejména obrazem [...]. Komiks je v podstatě série příběhů v obrázcích, základním rysem je stálá charakteristika jednajících hrdinů a pravidelné publikování v tisku.“⁵⁶ Z časopisů se dostává i do knižní podoby a stává se také více součástí didaktického směru. Častější jsou adaptace starších děl (Foglarovy *Rychlé šípy*, 1998) a také se k nám dostávají adaptace zahraničních textů, a to jak pro malé čtenáře, tak pro recipienty starší.

⁵³ URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004, s. 123-125. ISBN 80-7220-185-9.

⁵⁴ Tamtéž, s. 132.

⁵⁵ Tamtéž, s. 162.

⁵⁶ ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež: a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 150. ISBN 80-7367-095-X.

IV. HISTORICKÁ PRÓZA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

„Člověk jako jediný tvor na této planetě je obdařen vědomou pamětí a jako jediný tvor má také svědomí. To jsou předpoklady pro historické vědomí, v němž se uplatňuje jak paměť a svědomí jedince, tak paměť a svědomí rodu, národa, nakonec paměť a svědomí celého lidstva.“⁵⁷ Podle Miroslavy Genčiové se ovšem člověk s historickým vědomím nerodí, to se u něj vyvíjí pozvolna a v závislosti na životních zkušenostech a vědomostech, které nabývá a také skrze jeho literární zájmy a preference. Právě tyto faktory postupně učí dítě rozpoznávat skutečnou minulost od pohádek aj. Pokud nahlédneme do vlastní paměti, můžeme zjistit, že to, co nám poskytlo nejvíce historických poznatků a často trvalých, byla právě literární a obecně umělecká díla zachycující historii.⁵⁸ Důležité je tedy začít budovat historické vědomí u dětí již od útlého věku, například právě prostřednictvím vhodně zvolené literatury. Nelze než vyzdvihnout výchovnou funkci historické prózy či historického románu pro děti a mládež. Podmínkou kvality díla je ovšem pochopitelně dostatečná znalost daného tématu, správné uchopení tématu a následně vhodně zvolený způsob jeho zprostředkování čtenářům.

Genčiová se zabývá otázkou nejvhodnější žánrové formy historické prózy pro malé čtenáře. Dochází k tomu, že jednou z nejoblíbenějších forem je historický dobrodružný román, který dává dětem v určité fázi vývoje první znalosti základů historického cítění. Klade také otázku, jakým způsobem předávat dětem nižšího věku historické vědomí. Podle ní tuto úlohu nejlépe zastávají národní i regionální pověsti.⁵⁹

Základní složku historické literatury vhodné pro děti a mládež tvoří právě báje a pověsti týkající se nejstarší minulosti našeho národa. Pověsti jsou vázány na konkrétní místo a většinou zpola pravdivé, dotvořené fantasknem. „Sám název pověst naznačuje, že jde o vyprávění, které vzniklo v lidu a předávalo se od

⁵⁷ GENČIOVÁ, Miroslava. *Zamyšlení k problému historismu v literatuře pro děti a mládež*. In *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře*. Praha: Albatros, 1989, ročník 33, č. 2, s. 66. ISSN 0044-4871.

⁵⁸ Tamtéž, s. 66.

⁵⁹ Tamtéž, s. 67.

generace ke generaci.“⁶⁰ Později se již autoři zpracovávající pověsti často opírali o staré prameny – kroniky a jiné literární památky. Vzniklo například dílo *Staré pověsti české*, které vytvořili Alois Jirásek a Mikoláš Aleš. „Jejich základ tvoří pověsti uchované od 12. století ve staročeských kronikách.“⁶¹ Od historických pověstí už byl jen krok k rozsáhlejším historickým dílům, která začala vznikat na počátku 19. století. Nicméně velký zájem o historickou prózu, antiku a minulost obecně byl proječován již v době osvícenství.⁶²

Často zpracovávaným tématem, ze kterého autoři čerpali, bylo téma prehistorie, kterému své dílo zasvětil například Eduard Štorch (*Lovci mamutů*, 1918; *Bronzový poklad*, 1932). Ten se při rozvíjení svého díla snaží dodržovat historickou a vědeckou přesnost a spolehlivost.⁶³ Přínosem historické literatury byla také díla Aloise Jiráska (z nichž záměrně psaná pro děti byla například díla *Z Čech až na konec světa*, 1890; nebo již výše zmíněné *Staré pověsti české*, 1894). Jirásek volil vždy náměty z českých dějin a snažil se o historicky věrné vyobrazení událostí, čehož dosahoval díky dobré znalosti českého národa a znalosti míst, o nichž psal. Jeho dílo se stalo opěrným bodem pro další uměleckou tvorbu autorů, kteří čerpali z historických námětů (jako příklad můžeme uvést Vladislava Vančuru a jeho *Obrazy z dějin národa českého*, 1939-1940).⁶⁴

4.1 Typy historického románu

Podle Genčiové můžeme rozlišit několik typů historického románu, a to podle vztahu autora k dokumentům a podle toho, v jaké míře domýšlí děj. Rozlišuje tyto typy historického románu:

Kronikářské vyprávění – chronologicky vyprávěný příběh, jenž má určitý záměr, často vlastenecký či vzdělávací. **Historický životopis** – ten vesměs kopíruje zásady klasického životopisu a při jeho tvorbě jsou důležité prameny o něž se autor

⁶⁰ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež ve srovnávacím žánrovém pohledu: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. fakult.* Praha: SPN, 1984, s. 160. Učebnice pro vys. školy.

⁶¹ Tamtéž, s. 160.

⁶² Tamtéž, s. 161.

⁶³ Tamtéž, s. 170.

⁶⁴ Tamtéž, s. 171-172.

při psaní opírá. **Román epopojí** – autor při tvorbě uplatňuje dokonalou znalost doby, o které píše a čtenáři ji přibližuje prostřednictvím většinou smyšlených postav. Důležitou pozici v literatuře pro mládež přisuzujeme **dobrodružnému historickému románu**, při jehož tvorbě autoři čerpají z podložených zdrojů jen ve velmi omezené míře. Současnější díla čerpají často z historických látek, jež jsou samy o sobě dobrodružné. Výčet uzavírají díla **umělecko-naučného** charakteru, která se z velké části zabývají dějinami významných událostí (technickými, archeologickými a jinými objevy) nebo historií kultury lidstva a jsou vystavěna na základě interpretace faktů.⁶⁵ Tyto typy historického románu však nemusí být striktně odděleny, mohou se prolínat a v jednom díle můžeme narazit na kombinaci několika. Některé knihy by tak mohly jistě být zařazeny pod více typů.

⁶⁵ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež ve srovnávacím žánrovém pohledu: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. fakult.* Praha: SPN, 1984, s. 176-177. Učebnice pro vys. školy.

V. TÉMATIKA SMRTI V LITERATUŘE PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Vzhledem k zaměření této bakalářské práce je nutné také zmínit téma smrti v literatuře pro děti a mládež.

Smrt je konečným a nevyhnutelným stádiem života každého živého organismu, každého jedince. V mnoha lidech je představa smrti schopna vzbuzovat pocity strachu, nejspíše kvůli nevědomosti. Přece jen nikdo z nás neví, co následuje po smrti, a zda po ní vůbec něco následuje. Křesťané věří, že země pouze jejich tělesná schránka a duše zůstane, a ta pak podle skutků, jež konali během svého života, bude poslána buď do nebe nebo do pekla. Buddhisté zase věří v zákony karmy a posmrtnou reinkarnaci, ke které dochází podle jejich chování za života.

Z medicínského a biologického hlediska je smrt definována jako „proces nezvratných změn, které vedou k zástavě funkcí charakteristických pro živé soustavy. Její podstatou je především nezvratná zástava výměny látek a energie se zevním prostředím. [...] Většinou je smrt způsobena porušením některého základního systému, bez něhož není život možný [...]“⁶⁶

Smrt je vlastně v našich životech jedinou nezvratitelnou jistotou. Dítě nechápe smrt tak jako dospělý a k zjištění její nevyhnutelnosti dochází až v průběhu života. Rodiče děti neberou na pohřeb jejich nejbližších, snaží se je před těmito skutečnostmi, alespoň do určitého věku, chránit. Přitom ještě „do druhé poloviny 20. století bývalo běžné, že smrt, zaopatření zesnulého a veškeré smuteční rituály provázející pohřeb se uskutečňovaly v rodinném a sousedském společenství, z něhož nebyly vylučovány ani děti.“⁶⁷ Dříve se děti dostávaly do kontaktu se smrtí, dalo by se říct, běžně. To bylo dáno tím, že rodiny většinou žily pospolu jako semknuté společenství. V dnešní době bývají členové jedné rodiny

⁶⁶ KAŇKOVÁ, Kateřina. *Patologická fyziologie pro bakalářské studijní programy*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 71. ISBN 80-210-3112-3.

⁶⁷ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Tematika smrti v české a světové próze pro děti a mládež*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 10. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4413-5.

roztroušení napříč celým státem, ne-li dokonce napříč kontinenty. Schází tak často blízky a frekventovaný kontakt mezi členy rodiny.

Během svého života narážíme na smrt v nejrůznějších situacích. Také děti se se smrtí setkávají již od útlého věku. Ať už přímo či formou různých slohových útvarů – říkadel, písní, pověstí, pohádek a dalších. V pohádkách či různých folklorních látkách bývá smrt personifikována, představována dětem většinou například jako stařenka v černé kápi a s kosou v ruce – Smrtka. Zobrazování Smrtky jako stařeny souviselo pravděpodobně s tím, že v povědomí dětí a obecně všech byla zakořeněna myšlenka, že umírají spíše staří lidé. „Ve slovanském folkloru nabývala smrt podoby ženské bytosti, která je zahalena do bílého šatu (mnohdy připomínajícího rubáš), nezřídka zahalujícího i tvář. Obraz smrti – ženy má svoji logiku, neboť může-li žena jako rodička život dávat, mohla ho v lidových představách také brát.“⁶⁸

Šubrtová píše, že „důležitým faktorem při utváření dětského povědomí o smrti je intencionální umělecká literatura, která dítěti zkušenost se smrtí citlivě zprostředkuje a překlene tak vakuum vzniklé tabuizací, odsouváním myšlenek na smrt a vlastní smrtelnost.“⁶⁹ Děti se tak mohou například identifikovat s literárními postavami, což může kompenzovat jejich vlastní nedostatek zkušeností se smrtí.⁷⁰

I přesto jak byla smrt, a dokonce dětská smrt, častá ještě ve 20. století, intencionální literatury, která by se dotýkala tohoto citlivého tématu a přiblížila by jej samotným dětem, bylo pramálo. Tematika smrti byla tabuizována. Intencionální literatura ovšem prošla vývojem a v dnešní době je již k nalezení poměrně dostatek knih pro děti věnovaných tématu smrti. Jako příklad uveďme třeba knihy *Princezna z třešňového království* (2001) Markéty Zinnerové, *Myši patří do nebe* (2006) Ivy Procházkové nebo třeba *Anna a Anička* (2014) Marty Špinkové.

⁶⁸ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Tematika smrti v české a světové próze pro děti a mládež*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 17. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4413-5.

⁶⁹ Tamtéž, s. 16.

⁷⁰ Tamtéž, s. 16.

VI. ANALÝZA VYBRANÝCH DĚL

6.1 VÝCHODISKA ANALÝZY A ZVOLENÉ PARAMETRY

Pro analýzu jednotlivých titulů byly zvoleny parametry poskytující východiska pro vyhodnocení obsahově a formálně nejzdařilejšího exempláře z kategorie historiografických knih zaměřených svým tématem na mistra Jana Husa. Po prvopočáteční analýze vybraných titulů, která odhalila nejčastější odchylky mezi exempláři, byly zvoleny tyto parametry.

6.1.1 Formální parametry

Údaje o nakladatelství a roku vydání nám poskytují informaci o okolnostech a popř. důvodech vzniku jednotlivých titulů. Můžeme tak zjistit, zda byly všechny zvolené tituly vydány v rámci 600. výročí upálení mistra Jana Husa. Případné zařazení do edice nám napoví, zda daný titul vznikl v rámci ucelené série nebo jako samostatný produkt.

Vazba, formát, počet stran a kapitol jednotlivých exemplářů nám poskytují informace o celkové struktuře knihy. Tyto skutečnosti nejlépe demonstrují například vhodnost či nevhodnost zvolené formy pro recipienty určité věkové kategorie nebo napomáhají přehlednosti a kvalitě zpracování knihy.

Tabulka 1: Formální parametry – vzor

Parametry	
Rok vydání	
Nakladatelství	
Zařazení do edice	
Vazba	
Počet stran	
Počet kapitol	

6.1.2 Obsahové parametry

Pokud se čtenáři chtějí dozvědět více o dané problematice, bibliografie je může odkázat na další možné materiály k dodatečnému studiu. Co se týká zvoleného východiska Vysvětlivky, ty poskytují čtenářům informace o pojmech a termínech, které nemusí nutně být součástí běžné slovní zásoby dané věkové kategorie. Vysvětlivky usnadňují čtenářům pochopení tématu bez nutnosti složitého dohledávání informací.

Doplňkové aktivity zahrnuté v knize (kvízy, otázky pro zopakování nově nabytých znalostí apod.) podporují didaktickou funkci a kritické myšlení recipientů. Díky těmto cvičením je rozvíjena schopnost vyhodnocovat nově nabyté informace a pracovat s nimi.

Kniha s komiksovými prvky může být pro mladší čtenáře atraktivnější formou předání informací, která může zaujmout více než jednolitý text.

Mezi zvolené obsahové parametry jsme zařadili ty, které by se v knihách, vzhledem ke zvolenému tématu, měly vyskytovat. Je to religiózní charakter díla; výskyt jiných historických postav, jenž vypovídá o povaze díla – zdali je psáno historiograficky či biograficky; literární tvorba mistra Jana Husa, změna spřežkového pravopisu a informace o univerzitě.

Tabulka 2: Obsahové parametry – vzor

Parametry	
Bibliografie	
Vysvětlivky	
Doplňkové aktivity	
Komiks	
Religiózní charakter	
Jiné historické postavy	
Díla Jana Husa	
Změna pravopisu	
Univerzita	

6.2 HUSŮV DŮM

Klára Smolíková je českou spisovatelkou a autorkou knih určených především dětským čtenářům. Narodila se 8. 3. 1974 v Praze, kde také prožila své dětství a kde později navštěvovala Gymnázium Jana Keplera. Ve svých studiích pokračovala na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde navštěvovala katedru teorie kultury a katedru estetiky.

Brzy se vdala za kreslíře a ilustrátora Jana Smolíka, se kterým žila v Táboře a se kterým má dvě děti – Tobiáše a Joriku. V té době se věnovala publikaci v časopisech pro děti (Sluníčko, Čtyřlístek) či v dětské rubrice sobotního vydání MF Dnes, psaní didaktických materiálů a podkladů pro školní výuku – *Spořínková učebnice* týkající se finanční gramotnosti, materiálů k dopravní výchově, výuce knihkupectví a knihovnictví. Po vydařené spolupráci na expozici Husité pracovala také v Husitském muzeu a paralelně dojížděla přednášet na Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, kde vedla seminář týkající se mediální výchovy. Do Prahy se po čase vrátila a spolupracovala zde s Národním muzeem, a externě i s jinými muzei a vzdělávacími portály.

Knihy Kláry Smolíkové jsou určeny převážně dětským čtenářům. Jejimi prvními čtenáři byly její děti. Na svých knihách momentálně spolupracuje se svým nynějším manželem, spisovatelem Jiřím Walkerem Procházkou.⁷¹

Tabulka 3: Formální parametry knihy Husův dům

Parametry	
Rok vydání	2015
Nakladatelství	Albatros
Zařazení do edice	Ne
Vazba	Pevná
Počet stran	80
Počet kapitol	18

⁷¹ *Kdo je Klára Smolíková* [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://klarasmolikova.cz/kdo-je-klara-smolikova>

Kniha *Husův dům* vyšla v roce 2015 v nakladatelství Albatros v Praze a „vznikla v návaznosti na expozici v *Husově domě v Kostnici a naučnou stezku kolem Kozího Hrádku v Sezimově Ústí*.“⁷² Kniha vznikla za odborné spolupráce PhDr. Blanky Zilynské, Ph.D. ze Společnosti Husova muzea v Praze a Mgr. Jakuba Smrčky, Th.D. a PhDr. Zdeňka Vybírala, Ph.D., kteří působí v Husitském muzeu v Táboře. O ilustrace se postaral autorčin partner, kreslíř a ilustrátor Jan Smolík.

Kniha není součástí konkrétní edice, ale spíše volné série knih popularizujících historii. Navazuje na předchozí publikace autorky – *Husité* (2012), *Řemesla* (2013) a *Jak se staví město* (2014), ve kterých čtenářům přibližuje nejen období husitů, ale také různé aspekty historie.

Kniha *Husův dům* je vhodná pro čtenáře ve věku od 10 let. Tomu také odpovídá struktura knihy – volba pevné vazby knihy a také počet stran a dělení na kapitoly, které uvozují téma dané konkrétní kapitoly. Kniha má 80 stran a je rozčleněna na 18 kapitol, mezi kterými nalezneme kapitoly, které zabírají dvě strany, ale také kapitoly šestistránkové. V průměru se ale délka kapitoly pohybuje v rozmezí 3–4 stran.

Tabulka 4: Obsahové parametry knihy *Husův dům*

Parametry	
Bibliografie	Ne
Vysvětlivky	Ano
Doplňkové aktivity	Ano
Komiks	Ano
Religiózní charakter	Ano
Jiné historické postavy	Ano
Díla Jana Husa	Ano
Změna pravopisu	Ano
Univerzita	Ano

⁷² SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 4. ISBN 978-80-00-03926-8.

Kniha není pojata čistě biograficky, nýbrž spíše historiograficky. Čtenáři se dozvědí množství informací nejen o samotném Janu Husovi, ale i o dalších významných historických postavách. V kapitole *Věrná stráž* se hlavní hrdinka Blanka s její průvodkyní husou přesunou do ne tak vzdálené minulosti, kde se setkávají s dalšími historickými postavami, např. s Bedřichem Smetanou. Jeho výskyt v knize také autorka doplnila tabulkou s nejdůležitějšími informacemi z jeho života a kariéry, psanou v jazyce přístupném mladším dětem: „*Bedřich Smetana (1824–1884) Významný český skladatel pocházel sice z české rodiny, ale až ve čtyřiceti letech se doučil češtinu tak, aby se v ní mohl plynule vyjadřovat. Do té doby dával přednost němčině. Smetana se snažil český národ povznést svými skladbami, zejména českými operami. Složil jich osm. Nejznámější, Prodanou nevěstu, uvedl poprvé v roce 1886 v Prozatímním divadle, prvním českém profesionálním divadle, kde v té době působil jako kapelník.*“⁷³

Text v tabulce zároveň objasňuje, proč se postava Bedřicha Smetany v knize objevila a v jakém kontextu, čímž čtenáři zprostředkovává také další historické informace týkající se mistra Jana Husa a jeho života: „*V červenci 1868 se zúčastnil první pouti čtyř stovek Čechů a Slováků do Kostnice k Husovu kameni. Uvítání takového množství Čechů v Kostnici bylo prý poněkud rozpačité, ale nakonec vše proběhlo bez zádrhel.*“⁷⁴

Kromě toho jsou v knize obsaženy informace a medailonky Husových současníků a kolegů – Jeronýma Pražského⁷⁵, Křišťana z Prachatic⁷⁶, Petra z Mladoňovic⁷⁷ a dalších. Medailonky jednotlivých historických postav jsou obsaženy v tabulkách, jež jsou součástí textu, odbočkou od příběhu: „*Petr z Mladoňovic (asi 1390–1451) Ještě v době univerzitních studií se dostal do Kostnice jako písař ve službách rytíře Jana z Chlumu. Po celou dobu, kdy zde byl Jan Hus vězněn, souzen a odsouzen, mu Petr byl na blízku a následně sepsal zprávu o*

⁷³ SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 13. ISBN 978-80-00-03926-8.

⁷⁴ Tamtéž, s. 13.

⁷⁵ Tamtéž, s. 24.

⁷⁶ Tamtéž, s. 36.

⁷⁷ Tamtéž, s. 39.

těchto kostnických událostech. Život Petra z Mladoňovic byl spjat především s Karlovou univerzitou, kde se postupně stal mistrem, děkanem i rektorem. Kazatelsky působil v kostele svatého Michala. Měl blízko ke Křišťanovi z Prachatic.“

Didaktičnost religiózního charakteru můžeme spatřit například v kapitole *Kupecký dům*, ve které v rámci informací týkajících se přeměny kupeckého domu v místo koncilu, autorka zařadila i informace týkající se základů náboženství. Přibližuje dětem základní církevní hodnostáře, kteří jsou vykresleni jednotlivě ve velmi jednoduchých medailoncích doplněných o jejich podobizny (což je důležité proto, aby si děti představily také, jak se například na jednotlivých stupních církve oblékali). Kromě obecných informací o tom, jak probíhá volba papeže, zde popisuje také další důležitou historickou událost – papežské, či spíše církevní, schizma – a tím také informuje o tom, že se Kostnický koncil, tak jak si děti často pamatují z hodin dějepisu, netýkal jen odsouzení a upálení mistra Jana Husa, ale právě především řešení otázky papežského schizmatu. *„Více hlav víc ví, ale v případě hlav církve to neplatí. Papež by měl být jen jeden. Koncil v Kostnici byl nápadem římského krále Zikmunda, který přiměl papeže Jana XXIII., aby ho v listopadu 1414 do Kostnice svolal a trojpapežství zde ukončil.“*⁷⁸

*„Setkání biskupů, kardinálů a dalších prelátů ve městě Kostnice trval pět let. Nakonec se podařilo zvolit nového papeže Martina V., který nahradil tři souběžně vládnoucí papeže předchozí. Dalším úkolem koncilu bylo poradit si s těmi, kdo volali pro příliš dalekosáhlé nápravě církve, zejména v Království českém. Když koncil odsoudil Jana Husa k smrti na hranici, nespokojenost s tehdejší křesťanskou církví to ještě posílilo.“*⁷⁹

V knize není opomenuta Husova zásluha na změně spřežkového pravopisu. V informační tabulce, jež je součástí kapitoly *Na Kozím hrádku*, píše autorka o Husově literární činnosti a nezapomíná zmínit tuto důležitou změnu. Píše, že *„se také zamýšlel nad tím, jak usnadnit psaní tehdy rozšířených spřežek, tedy spojení*

⁷⁸ SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 25. ISBN 978-80-00-03926-8.

⁷⁹ Tamtéž, s. 26.

více souhlásek pro vyjádření hlásky, která v latině chyběla. Používá proto znameníčka, tedy diakritická znaménka – háčky, čárky a tečky.⁸⁰ Také v rámci komiksu na téže straně zmiňuje jedno z Husových nejvýznamnějších česky psaných děl – *Postillu*. „A celé jsem to napsal česky. Nazval jsem to sice *Postila*, ale tomu přece každý rozumí. [...] *Post illa verba*, tedy ‚po těchto slovech‘, je výklad kněze, který následuje po čtení z bible. [...] Je to taková kuchařská kniha pro kněze.“⁸¹

Děti se ve škole učí základní informace o akademické dráze mistra Jana Husa. Autorka tuto část jeho života pochopitelně nemohla opomenout. Zahrnula informace nejen o historii univerzity jako takové, ale přidala informace o fakultách, které mohli studenti navštěvovat, o zastoupení jednotlivých národů na univerzitě a také o akademických postech v tehdejší době. U titulů, kterých dosáhl Jan Hus, vždy doplnila informaci, kdy daného konkrétního titulu dosáhl: „*Bakalář – nejnižší titul pro studenta, který složil bakalářské zkoušky. Bakaláři nosili zvláštní kulaté čapky a mohli už mistrům pomáhat při výuce. Hus se stal bakalářem v roce 1393.*“⁸²

V kapitole *Na mrchovišti* dává autorka dětem nahlédnout do prostředí obyčejných lidí dřívější doby. Setkáváme se zde s povoláním, které bylo dříve časté – s pohodným neboli rasem. Kapitola je koncipována opět tak, že se dívka přenesse do minulosti a s pohodným se sama setká. Autorka rovněž do kapitoly přidala tabulku s vysvětlením tohoto povolání: „*Živnost pohodného, zvaného též ras nebo drnomistr, byla neoblíbená, ale potřebná. Měl na starosti odstraňování zdechlin, odchyt toulavých a utrácení nemocných zvířat. Pohodný se mu říkalo zřejmě proto, že sbíral pohozené mršiny zvířat a zahrabával je na mrchoviště.*“⁸³ V rámci toho navíc děti seznamuje s obydlím některých tehdejších pracovníků určitých druhů povolání. Informace jsou doplněny ilustracemi, aby si děti mohly lépe představit, jak například konkrétní obydlí mohlo vypadat. „*Obydlí měli často za hradbami, pohodní a kati dokonce nesměli nocovat v hostincích. Bídovna bylo obydlí biřice, ale též se toto slovo používalo pro označení těžší šatlavy pro tuláky, žebráky a*

⁸⁰ SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 68. ISBN 978-80-00-03926-8.

⁸¹ Tamtéž, s. 68.

⁸² Tamtéž, s. 40.

⁸³ Tamtéž, s. 15.

*poddané, kteří bývali ve vězení poutáni řetězy nebo zavíráni do klády, aby se nepokoušeli uprchnout.*⁸⁴

I když je kniha určena pro čtenáře od 10 let, autorka se nebojí zmínit ani dospělejší téma. „Za ní se k nebi vypínala obrovská socha ženy s velikými ňadry a skoro nepozorovatelně se otáčela. [...] Socha držela v jedné pokrčené ruce postavičku s papežskou tiárou na hlavě, ve druhé jiného šaška pro změnu s císařskou korunou...“⁸⁵ Zmiňuje zde sochu stojící na břehu Bodamského jezera, k níž opět v tabulce doplňuje informace o tom, že ji „vytvořil v roce 1993 sochař Peter Lenk a nazval ji Imperia podle slavné italské kurtizány.“⁸⁶ V době koncilu se do Kostnice sjížděli lidé různých povolání a autorka neopomenula zmínit v souvislosti se sochou i ženy lehkých mravů: „Ženám, které si vydělávaly poskytováním sexuálních služeb, se říkalo různě. Nevěstky čekaly na své zákazníky v nevěstinci nebo postávaly na ulici. Kurtizány byly placené společnice bohatých mužů, kteří by správně neměli do svého života ženy, natož prodejné ženy vůbec pouštět.“⁸⁷ Autorka tedy čtenářům poskytla malý exkurz k tématu určenému spíše pro dospělé.

Čtenáři se nedozvídají pouze informace týkající se Jana Husa, ale autorka do příběhu zakomponovala několik narážek na informace, jež jsou součástí jakéhosi obecného povědomí, např. o Babylonu: „*Blanko!* volal táta, který našťestí většinu turistů o hlavu převyšoval. *Už jsem měl strach, že tě v tomhle babylonském zmatku nenajdeme.*’ *Proč babylonském?*’ [...] *Při stavbě babylonské věže se prý lidem pomotaly jazyky, takže se mezi sebou nedokázali na ničem domluvit [...]*“⁸⁸

Kniha je doplněna o množství doplňkových aktivizujících cvičení uzpůsobených pro danou věkovou kategorii potenciálních recipientů. V rámci kapitol jsou zařazeny otázky, na kterých si mohou čtenáři otestovat, zda pozorně četli a zda jsou schopni odpovědět správně. Také si těmito otázkami nově nabyté

⁸⁴ SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 26. ISBN 978-80-00-03926-8.

⁸⁵ Tamtéž, s. 19.

⁸⁶ Tamtéž, s. 21.

⁸⁷ Tamtéž, s. 21.

⁸⁸ Tamtéž, s. 45.

informace zopakují a mohou si je tak lépe zapamatovat. Někdy jsou otázky nahrazeny jinými druhy aktivizujících cvičení, například v kapitole *Na pražské univerzitě* je to úkol *Na kterého studenta zbude polámaná stolička*⁸⁹ a čtenáři mají za úkol najít správný „provázek“ k oné polámané stoličce. Kromě drobnějších ilustrací formou komiksu, zařadila autorka do knihy také komiksy celostránkové, jež využívá ke zprostředkování dalších informací čtenářům. U těchto celostránkových komiksů se pak vždy vyskytuje cvičení *Najdeš v komiksu?*⁹⁰, kdy mají čtenáři za úkol najít v komiksu malé úseky z něj „vystřižené“.

Pravděpodobně vzhledem k věku potenciálních recipientů je v knize naprostá absence zdrojů, z nichž autorka při tvorbě čerpala. V její další knize – tematicky orientované na Jana Husa – *H.U.S.* s podtitulem *Hus úplně světověj* je použitá literatura již bohatě ozdrojována, byť je příběh v knize psán jako výrazně beletristický nežli odborný.

6.2.1 Smrt v knize Husův dům

Hlavní postava Blanka se při výletu do minulosti ocitla na mrchovišti v době těsně předtím, než na něm byla postavena hranice pro Jana Husa. Husa, která jí dělala průvodce ji ovšem před samotným upálením Husa přenesla do současnosti. Samotné upálení mistra Jana Husa je znázorněno v celostránkovém komiksu v kapitole *Na mrchovišti*, stejně jako proces, který k tomu vedl (odmítnutí odvolání, ostříhání vlasů). Poté už jen v kapitole *Popel ve vodě* autorka zmínila, že Husovy ostatky byly vysypány do řeky, aby si lidé nemohli tyto ostatky odnést a uctívat je.

⁸⁹ SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015, s. 44. ISBN 978-80-00-03926-8.

⁹⁰ Tamtéž, s. 26.

6.3 H.U.S.: HUS ÚPLNĚ SVĚTOVEJ

Tabulka 5: Formální parametry knihy H.U.S.: Hus úplně světověj

Parametry	
Rok vydání	2015
Nakladatelství	Kalich
Zařazení do edice	Ne
Vazba	Měkká
Počet stran	208
Počet kapitol	45

Kniha *H.U.S.* s podtitulem *Hus úplně světověj* od autorky Kláry Smolíkové vyšla v roce 2015 u příležitosti 600. výročí upálení mistra Jana Husa. Byla vydána v pražském nakladatelství Kalich za spolupráce s odborným poradcem Richardem Vlasákem (ten doplnil na závěr knihy vysvětlivky, jenž objasňují historické souvislosti, přibližují odlišné směry křesťanství a uvádějí spolehlivé původní zdroje pro současné poznání Husova života a díla, z nichž příběh vychází.⁹¹ Knihu doplňují ilustrace Lukáše Fibricha, kreslíře a ilustrátora dětských knih, časopisů, komiksů a učebnic, který spolupracoval například s časopisem ABC, Literárními novinami, Bublifukem či s TV Nova, nebo ilustroval množství učebnic cizích jazyků.⁹²

Kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj* byla vybrána do katalogu *Nejlepší knihy dětem* spolu s dalšími 36 tituly pro děti a mládež vydanými v roce 2014/15, které takto ocenila Komise pro dětskou knihu SČKN a česká sekce IBBY. Za přínos k rozvoji dětského čtenářství byla oceněna Cenou učitelů a také byla nominována na cenu Zlatá stuha.⁹³

Kniha je určená čtenářům od 12 let.⁹⁴ Nejspíš také proto zvolila autorka již vazbu měkkou. S počtem 208 stran je nejobsáhlejším ze zkoumaných exemplářů.

⁹¹ *H.U.S. (Hus úplně světověj)* [online]. [cit. 2019-9-25]. Dostupné z: <https://www.ikarmel.cz/produkt/h-u-s-hus-uplne-svetovej>

⁹² FIBRICH, Lukáš. *Jsem ilustrátor a autor komiksů*. [online]. [cit. 2019-9-19] Dostupné z: <https://www.fibrich.cz/o-mne/>

⁹³ *H.U.S.* [online]. [cit. 2019-9-25]. Dostupné z: <http://klarasmolikova.cz/kniha/h-u-s>

⁹⁴ Tamtéž.

Jednotný děj je rozdělen do 45 nestejně velkých kapitol, jejichž názvy předznamenávají, o čem bude kapitola pojednávat či na které místo cestuje hlavní hrdina. Kapitoly jsou dlouhé v rozmezí od dvou do šesti stran, převažují však kratší kapitoly o 3–4 stranách. Autorka tedy čtenáře s tématem konkrétních kapitol seznamuje stručně a jasně.

Vhodnost knihy pro starší čtenáře dokládá i zvolené lexikum. Autorka píše hovorovým jazykem, ve kterém se občas vyskytují výrazy nespisovné. V dialozích můžeme vysledovat vyšší míru užití obecné češtiny. „*Jakej máme čas?‘ zeptal se Petr, když vyšli z kavárny, protože stíny se nápadně prodloužily. – ‚Špatnej,‘ podívala se Magda na náramkové hodinky.*“⁹⁵

Jak můžeme uvést na příkladu promluvy Petrova spolužáka Karla Loupáčka, jež je třídním bossem, přímá řeč postavy má také podíl na dotváření charakteristiky konkrétní postavy. „*Hele, Pražáku, to bylo dobrý,‘ přišel k němu Karel Loupáček, kterému bylo jasné, že se mu dnes ve třídě zjevil rival... ‚Co to žvaníš?‘ stoupl si mezi ně Loupáček. ‚A co vůbec posloucháš? Nějaký ty pražský blbečky?‘*“⁹⁶ Styl přímé řeči Petrovy spolužačky Magdy zase dokresluje její charakteristiku slušné dívky a poctivé žákyně. „*Zasmála se. ‚No to taky. Knír a vousy asi jako kněz nenosil, ale určitě by zaplnil stadiony. Lidi by si s ním zpívali a sami by jeho písničky hráli. Milovali by ho jako českého Lennona.*“ [...] „*Pak pohlédla ven a vyjekla: ‚Jé, už budou Nuzbely. Měj se fajn.*“⁹⁷

Z lexikálního hlediska můžeme v textu rozlišit jazykové prostředky, které jsou v textu užity. Vulgarismy, slova slangová, historismy (jež jsou vysvětleny v poznámkách) či archaismy. Klára Smolíková volila jazykové prostředky, jež jsou blízké jejím potenciálním čtenářům – mládeži, a které tito sami užívají v praxi.

⁹⁵ SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015, s. 66. ISBN 978-80-7017-218-6.

⁹⁶ Tamtéž, s. 13.

⁹⁷ Tamtéž, s. 21.

Tabulka 6: Obsahové parametry knihy H.U.S.: Hus úplně světověj

Parametry	
Bibliografie	Ano
Vysvětlivky	Ano
Doplňkové aktivity	Ne
Komiks	Ano
Religiózní charakter	Ano
Jiné historické postavy	Ano
Díla Jana Husa	Ano
Změna pravopisu	Ne
Univerzita	Ano

Autorka knihu pojala historiograficky, není to tedy biografické dílo, které by vypovídalo pouze o Janu Husovi a jeho životě. Linie jeho příběhu v knize je obohacena o dobu a události odehrávající se po jeho smrti a o další postavy z historie, které se inspirovaly jeho životem či tvorbou. Zmiňuje například, že se Tomáš Garrigue Masaryk Janem Husem inspiroval a odvolával se na něj: *„Náš národ Husa nenásledoval kvůli hmotnému prospěchu, ale kvůli myšlence. I my chceme zase podle Husa duchovně žít.“*⁹⁸ Zde autorka v rámci komiksového portrétu T. G. Masaryka seznamuje recipienty v upravené podobě s jeho výrokem týkajícím se následování odkazu a myšlenek mistra Jana Husa. Nechybí zde odkaz, který čtenáře nasměruje k *Vysvětlivkám*⁹⁹, kde si mohou přečíst Masarykův výrok tak, jak ho pronesl, i informace o tom, kde se tak stalo. Stejně tak se v knize setkáme s postavou Václava Havla, který byl dalším z těch, kteří následovali Husovy myšlenky – konkrétně ty, jež se týkaly vítězství pravdy: *„Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí!“*¹⁰⁰

⁹⁸ SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015, s. 39. ISBN 978-80-7017-218-6.

⁹⁹ Tamtéž, s. 189.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 60.

Čtenáři se při prvním kontaktu s knihou může zdát, že jde primárně o příběh Petra a jeho pouť za poznáním Jana Husa. Je to tak, Petrovo dobrodružství je hlavním tématem knihy a je mu tak věnováno nejvíce prostoru, nicméně didaktická funkce je zde zastoupena ve velké míře, i když není možná viditelná na první pohled. Informace jsou sdělovány nenásilnou formou prostřednictvím promluv postav v rámci jejich putování při získávání nových informací a poznávání míst spjatých s Janem Husem.

V knize můžeme vysledovat několik dějových linií. Hlavní linie sleduje protagonistu Petra Mladého, kterému je ve škole přiděleno zpracování referátu o mistru Janu Husovi. Téma jej neláká, avšak vnímá jej jako výzvu a v rámci práce na zmíněném referátu poznává osobnost Jana Husa. Pomocnou ruku při práci na referátu mu podává spolužačka Magda, kterou postava Jana Husa zajímá, ale zajímá ji i nový tajemný spolužák Petr. Ten při svém pátrání zjišťuje, jaký byl Jan Hus, že není jen pouhou historickou postavou, o které se běžně učíme v hodinách dějepisu, ale také obyčejným člověkem s různými zájmy. Jejich cesta v knize vede spolužáky do míst, kde mistr Jan Hus působil nebo která jsou s ním nějakým způsobem spjata. Navštíví okolí města Tábor a několikrát také Prahu.

Hlavním aktérem druhé dějové linie je Petrův otec Alois Mladý. Je nám zde představen jeho příběh, který pokračuje paralelně s dějem hlavním. Čtenáři se v průběhu knihy dozví, že Petrův otec zastával dříve pozici investigativního novináře v televizi. Po obvinění stavební firmy z nekalých praktik byl nucen své pracovní místo opustit a i s rodinou se přestěhovat. Firma se jej snaží zlikvidovat kvůli pošpinění jejího jména, jelikož má pro své tvrzení nedostatek důkazů.

Třetí a poslední dějová linie se zaměřuje na samotného mistra Jana Husa. Seznamujeme se s jeho životní cestou od prvních krůčků, přes školní léta, kdy navštěvoval kostelní sbor, dále s jeho akademickou dráhou na univerzitě a později dráhou kněžskou až do jeho smrti v Kostnici.

V rámci ilustrací, jež doplňují text, do knihy autorka vkomponovala výroky Jana Husa i jiných osobností české historie či úryvky z Husovy literární tvorby. Jako příklad úryvku z Husovy tvorby, jež byl do knihy zakomponován, můžeme uvést

citaci z Husova díla *Kvodlibet*, kdy se přímo v textu knihy objevuje jen část Husovy myšlenky: „*Bude zavržen, kdo opovrhne Prahou, kdo se vysmívá Českému království, které je Praze hlavou, kdo dráždí univerzitu, jež je Praze matkou.*“¹⁰¹ Zbylou část poté autorka doplnila v závěrečném oddílu *Vysvětlivky*, spolu s uvedením zdroje, z něhož čerpala. Odkazů na díla Jana Husa zde nalezneme velké množství. V tomto oddílu vysvětluje také veškeré pojmy, u kterých by čtenáři nemuseli znát přesný význam, např. základní náboženské pojmy typu kacíř či blahoslavení („*Kacíř – člověk držící se učení, které církev zavrhl jako odporující křesťanské nauce, bludař.*“¹⁰²) a také zde stručně informuje o známých osobnostech, které v knize zmínila, čtenáři se tak dozvědí více informací o tom, kdo to byl Jan Nepomucký nebo třeba Mahátma Gandhi – „*Mahátma Gándhí (1896–1948) – významný indický politik, filozof a státník. Svou myšlenkou nenásilného odporu, převzatou přeneseně z názorů Petra Chelčického, přispěl k míru mezi národy. Souvislost mezi myšlením Petra Chelčického a Mahátmy Gándhího objasňuje Jaroslav Boubín v knize Petr Chelčický. Myslitel a reformátor. Praha 2005, s. 168–169.*“¹⁰³

Autorka v knize nezmiňuje informaci o Husově zásluze na změně pravopisu, neopomněla ovšem, dokonce opakovaně, zmínit často špatně prezentovaný vzhled Jana Husa. „*Takže nejenže neměl dlouhé vlasy a vousy, ale ještě byl tlustý? Poslední Petrovy romantické představy o buřičském kazateli braly zaslavé. A zřejmě i malý,*“ smál se Alois.¹⁰⁴

V rámci snahy přiblížit historii dané věkové kategorii recipientů autorka téměř doslova oživuje některé z historických postav. Konkrétně světce, patrony českých zemí – sv. Anežku Českou, sv. Ludmilu, sv. Prokopa a sv. Vojtěcha, jež jsou součástí sousoší na Václavském náměstí. Hlavní hrdina Petr s oživenými sochami světců zapřede hovor, když čeká na náměstí na spolužačku Magdu při návštěvě Prahy. S ohledem na potenciální příjemce díla zakomponovala do popisu této

¹⁰¹ SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015, s. 77. ISBN 978-80-7017-218-6.

¹⁰² Tamtéž, s. 190.

¹⁰³ Tamtéž, s. 191.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 110.

události také focení tzv. selfie fotky (fotografie pořízená zaměřením kamery na sebe¹⁰⁵), což je v dnešní době poměrně rozšířený fenomén. „*Svatá Ludmila pohlédla na Petra a oba se zasmáli stejné věci. Korejská turistka měla foťák na tyči, aby sama sebe mohla zvěčnit ve vzdálenosti delší, než je délka paže, točila se na patě a špulila pusu. ‚To je síla, co?‘ kuckal Petr do rukávu, aby nezpůsobil mezinárodní ostudu. ‚Jeden si říká, že už ho nic nepřekvapí,‘ zakrývala si Ludmila způsobně ústa, a nyní tohle.*“¹⁰⁶

Čtenáři se díky příběhu projdou Prahou a dozvědí se nové zajímavé informace například o tom, jak se měnila její podoba – „Dříve byly ulice níž, proto teď sestupujeme jakoby do sklepa, ale sklep to není. [...] Vltava byla mělká a měla široké koryto, ze kterého se voda ráda, zvláště na jaře při tání sněhu, pravidelně rozlévala. Protipovodňové zábrany, které by udržely Vltavu v korytě, nikdo ve středověku postavit nedokázal, tak jednoduše zvedli celé město navážkami o několik metrů výše.“¹⁰⁷ a také o památkách spjatých s Janem Husem – kostele sv. Michala¹⁰⁸, kostele sv. Havla¹⁰⁹ či Betlémské kapli¹¹⁰. V příběhu jsou také zmíněny obecné informace, které by měly být v povědomí každého z recipientů např. o tom, že v době středověku „příjmení v dnešním slova smyslu neexistovala,“ doplnil Jaromír usměvavou dívku. „Ale se vznikem měst bylo potřeba odlišit více lidí se stejným křestním jménem. Takže se k němu přidávalo přízvisko [...] častý byl název živnosti jako Kovář nebo Pekař anebo místo původu.“¹¹¹

Didaxe religiozního charakteru prostupuje napříč celou knihou. V kapitole *Církevní opraváři* například autorka v rámci jedné kapitoly a jednoho rozhovoru mezi hlavními postavami – Petrem a Magdou – jednoduše a srozumitelně seznamuje čtenáře s historickým vývojem církve a s tím, jak se postupně

¹⁰⁵ *Selfie (n.)* „photograph taken by pointing the camera at oneself“ viz *Selfie (n.)*. Online etymology dictionary [online]. [cit. 2019-9-15]. Dostupné z:

<https://www.etymonline.com/search?q=selfie>

¹⁰⁶ SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015, s. 7. ISBN 978-80-7017-218-6.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 163-164.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 141.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 154.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 132.

¹¹¹ Tamtéž, s. 55.

vydělovaly jednotlivé větve církve tak, jak je známe dnes: „*Nejdřív je potřeba si uvědomit, že křesťanská církev nikdy nebyla jednotná, vždycky existovaly nejrůznější směry, odchylky a spory. V počátcích, kdy byli křesťané pronásledováni, používali jako hlavní symbol rybu,‘ vysvětlovala dívka a od spodního okraje papíru začala kreslit strom. U paty kmene připojila schematický obrázek ryby.*“¹¹² Kapitola je také pro lepší názornost doplněna oním obrázkem stromu, který Magda nakreslila pro Petra v průběhu rozhovoru. Co se týká didaxe religiозního charakteru, dozvedí se čtenáři také základní informace o různých náboženských vyznáních – o katolické církvi¹¹³, evangelické církvi¹¹⁴, judaismu¹¹⁵ a jiných.

V rámci odvíjejícího se příběhu autorka seznamuje čtenáře s Husovým akademickým působením. Jakých titulů dosáhl – bakalář a magistr na fakultě svobodných umění, bakalář na teologické fakultě a také děkan – a také přidává informaci o tom, že studoval, protože studium a kněžský stav mu byly schopny zajistit dobré místo ve společnosti. Kromě toho samozřejmě neopomíjí informovat o rozdělení univerzity na čtyři fakulty a také na čtyři národy, podle místa odkud studenti na univerzitu přicházeli.

Kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj* neobsahuje žádné doplňkové aktivity, žádná cvičení, na kterých by si čtenáři mohli např. procvičit nově nabyté znalosti. Autorka ovšem knihu doplnila o velmi obsáhlý oddíl *Vysvětlivky*, v níž čtenáři mohou nalézt značné množství doplňujících a rozšiřujících informací a zdrojů, z nichž při psaní knihy čerpala. V tomto oddíle nalezneme téměř sto padesát hesel a odkazů.

6.3.1 Smrt v knize *H.U.S.: Hus úplně světověj*

V kapitole *Křišťanův stín* navštíví hlavní hrdinové kostel svatého Michala, v jehož kryptě se nachází množství kostí akademiků z univerzity. Což je přivede k tématu ostatků mistra Jana Husa. Autorka čtenáře informuje pouze o tom, že „*popel rozprášili do Rýna, aby jeho ostatky nemohl nikdo uctívat [...]*“¹¹⁶ A také, že

¹¹² SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015, s. 87. ISBN 978-80-7017-218-6.

¹¹³ Tamtéž, s. 52 / s. 190.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 85 / s. 193.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 158 / s.200.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 142.

svědectví o mistrově upálení sepsal Petr z Mladoňovic. Husovu smrt dále nerozvádí, pouze odkazuje k Vysvětlivkám, kde se čtenáři mohou dozvědět bibliografické údaje této Petrovy zprávy o Husově odsouzení a upálení.

6.4 JAN HUS OČIMA PANNY ANEŽKY A KREJČÍHO ONDŘEJE

Tomáš Němeček se narodil 18. 5. 1973 v Opavě. Vystudoval obor Média a masová komunikace na Fakultě sociálních věd UK a právo na Právnické fakultě UK v Praze. Pracoval jako reportér v týdenících Mladý svět a Respekt, kde byl také v letech 2003–2005 šéfredaktorem, dále na pozici vedoucího komentátorské rubriky v Hospodářských novinách, a také jako vedoucí přílohy Orientace v Lidových novinách, ve kterých později inicioval vznik přílohy Právo a Justice, kterou sám vedl. V rámci právnické praxe pracoval například jako vedoucí právník v psychiatrické léčebně Bohnice v Praze. Na pozici externího vyučujícího také přednáší na Newyorské univerzitě v Praze, na Fakultě sociálních věd UK a Právnické fakultě UK. Mimo jiné je také politicky aktivní, konkrétně v zastupitelstvu za Prahu 8, do kterého byl v letošním roce opětovně zvolen.

Věnuje se novinářské činnosti v rámci níž napsal například knihy *Diskrétní zóna. Rozhovor s Pavlem Rychetským (2012)* nebo *Vojtěch Cepl. Příběh právníka ve 20. století (2010)*. Ze spisovatelských počinů věnovaných dětem jsou to díla z edice Velikáni do kapsy – *Karel IV. očima opata Neplacha a rytíře Smila. (2016)*, *Tomáš Garrigue Masaryk očima slečny Alice a mistra Viktora* či *Marie Terezie očima Marie Antoinetty a generála Laudona (2018)* a další.

Jeho práce byla oceněna několika spisovatelskými cenami. Zmiňme alespoň Cenu F. Peroutky za novinářskou činnost v týdeníku Respekt, Novinářskou cenu v kategorii „rozhovor roku“ či Cenu Karla Havlíčka Borovského.¹¹⁷

¹¹⁷ Tomáš Němeček [online]. In *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. Poslední revize 4.8.2019. [cit. 2019-9-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tomáš_Němeček
Pozn.: Informace byly citovány z tohoto internetového zdroje po ověření ze strany autora díla a doplněny informacemi z osobní korespondence. viz NĚMEČEK, Tomáš. *Re: Žádost o poskytnutí informací* [online]. 11. 9. 2019 20:17, [cit. 2019-9-16]. Osobní komunikace.

Tabulka 7: Formální parametry knihy Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky

Parametry	
Rok vydání	2015
Nakladatelství	Mladá fronta
Zařazení do edice	Velikáni do kapsy
Vazba	Měkká
Počet stran	152
Počet kapitol	19

Kniha *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* autora Tomáše Němečka byla vydána v roce 2015 v nakladatelství Mladá fronta jako 1. kniha v sérii *Velikáni do kapsy*, v níž dále vyšly knihy *Karel IV. očima opata Neplacha a rytíře Smila* (2016), *Tomáš Garrigue Masaryk očima slečny Alice a mistra Viktora* (2017), *Božena Němcová očima kluka, který nechtěl číst* (2017) a *Marie Terezie očima Marie Antoinetty a generála Laudona* (2018). Autor, jak uvádí přímo v předmluvě knihy¹¹⁸, čerpal při psaní knihy z odborných prací českých historiků – profesora Františka Šmahela a doktora Martina Nodla. Ilustrace knihy jsou dílem výtvarníka a autora komiksů Tomáše Chluda, který spolupracuje například s časopisem *Mateřídouška* či *Sluníčko* a působí také jako filmový výtvarník.

Kniha *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* je určena čtenářům ve věku od 10 let. Autor se zřetelně inspiroval edicí *Drazí zesnulí*, což se promítá do celkového pojetí knihy. Stejně jako zmiňovaná edice, také pro svoji edici zvolil Tomáš Němeček měkkou vazbu. Celkový počet 152 stran je rozdělen do 19 kapitol. Každá z kapitol zabírá v průměru od čtyř do sedmi stran. Mezi nimi vyčnívá kapitola *Jeho rozmazlená jasnost mátoha*, která má stran dvanáct.

¹¹⁸ NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 8. *Velikáni do kapsy*. ISBN 978-80-204-3862-1.

Tabulka 8: Obsahové parametry knihy Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky

Parametry	
Bibliografie	Ano
Vysvětlivky	Ano
Doplňkové aktivity	Ano
Komiks	Ano
Religiózní charakter	Ano
Jiné historické postavy	Ano
Díla Jana Husa	Ano
Změna pravopisu	Ano
Univerzita	Ano

Autor knihu pojal spíše historiograficky. Její součástí jsou také jiné známé historické osobnosti, například když autor píše o Husovu dětství a jeho rodičích, nalezneme zde badatele z dob dřívějších, podle ilustrace Jana Palackého, který komentuje tento oddíl a dále badatele z dnešní doby. Autor však vynechal informace o tom, kdo jsou tito badatelé a jediné co je připojeno je právě jejich podobizna ve formě komiksové ilustrace.¹¹⁹ Z připojené ilustrace lze vytušit, že jde o českého historika, profesora Františka Šmahela, který se v rámci své vědecké činnosti zaměřuje na zkoumání pozdního středověku a období husitů¹²⁰, a jehož pomoc při tvorbě knihy zmiňuje v předmluvě. Dále se můžeme dočíst o Husových současnicích – několikanásobném rektorovi pražské univerzity Křišťanovi z Prachatic¹²¹, kazateli Janu Milíči z Kroměříže¹²², pražském arcibiskupu Janu z Jenštejna¹²³ a dalších.

¹¹⁹ NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 19-20. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹²⁰ Prof. PhDr. František Šmahel, DrSc., dr. h. c. mult. [online]. [cit. 2019-10-5]. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/cs/o-nas/struktura/vedecka-rada-av-cr/seznam-clenu-vedecke-rady-av-cr/prof.-phdr.-frantisek-smahel-drsc.-dr.-h.-c.-mult./>

¹²¹ NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 21. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹²² Tamtéž, s. 29-30.

¹²³ Tamtéž, s. 30-31.

V úvodu autor zmiňuje, že Jan Hus „*vůbec nebyl hubený s plnovousem, jak se obvykle maluje.*“¹²⁴ Hned v další kapitole *Husinec, nebo husinec?* rozvádí předešlou informaci o vzezření Jana Husa, především o jeho tloušťce: „*Jakmile se v Praze stal univerzitním učitelem a kazatelem se slušným platem, chodíval docela rád na hostiny. Sám o tom píše, že ,hus je v cnostech od Béle oškubaná, neb jest se často na těch hodech přílišně krmila a chudých robotu žrala.*“¹²⁵ Je zde použita údajná citace Jana Husa, u které ale nenalezneme odkaz na zdroj, ze kterého čerpal. Autor dále připojil krátkou vysvětlivku: „*Hus je staročesky husa, Béla je Satan (zkomolenina jména bůžka Baala). Chce říct, že na to, co tehdy snědl, museli nějakí chudáci dlouho robotovat.*“¹²⁶ U ní lze s obtížemi posoudit, jestli recipienti pochopí, co jim chtěl autor sdělit.

Některé pojmy či cizí slova autor vysvětluje přímo v textu: „Na univerzitě se vždycky začátkem roku konala velká oslava učenosti. Mistři měli ukázat co umějí. Dostali otázku – někdy záludnou, někdy jednoduchou, někdy žertovnou – a vymysleli argumenty pro i proti. Mohli se důmyslně přít, jak chtěli, proto se tomuto „turnaji“ říkalo kvodlibet (latinsky quod libet znamená „jak libo“).“¹²⁷

V závěru knihu pak doplnil o nepříliš obsáhlý Slovníček církevních pojmů¹²⁸, ve kterém vysvětluje některé z pojmů uvedených v knize: „Všechny čtyři byly obdivovatelky Jana Husa. Patřily mezi takzvané bekyně, tedy panny a vdovy, které žily ve zbožném společenství, ale neskládaly řeholní sliby*.“¹²⁹ Čtenáře pak odkazuje ke Slovníčku církevních pojmů¹³⁰, kde doplňuje další informace k uvedeným pojmům – „řeholník, řeholnice – osoba, která se zavázala k celoživotní službě Bohu a lidem a žije ve společenství lidí řídicích se stejnými pravidly; při vstupu do řádu skládají sliby chudoby, čistoty a poslušnosti“¹³¹. Nicméně i zde je možno nalézt nedostatky. Ve slovníčku autor vysvětluje jen některé pojmy (např.

¹²⁴ NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 12. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹²⁵ Tamtéž, s. 21.

¹²⁶ Tamtéž, s. 16.

¹²⁷ Tamtéž, s. 80.

¹²⁸ Tamtéž, s. 21.

¹²⁹ Tamtéž, s. 14.

¹³⁰ Tamtéž, s. 150.

¹³¹ Tamtéž, s. 150.

řeholník, kardinál či prelát), jiné ovšem přehlízí, nevrací se k nim a nikde je čtenáři nevysvětluje. V kapitole *Husinec, nebo Husinec?* píše o nesrovnalostech při určování Husova místa narození, o tom, že možná místa jsou dvě a píše, že „v zápise o Husově svěcení na kněze v dubnu 1400 totiž stojí, že ‚Johannes Michalis de Hussinecz‘ neboli Jan Michalův z Husince patří do arcijáhenství boleslavského, tedy do oblasti u Prahy, nikoli do jižních Čech.“¹³² Pojem arcijáhenství však dále nerozvádí a v knize se tedy čtenáři nedopátrají přesného významu tohoto pojmu.

Čtenáři se dozví informace o různých místech, kde Hus pobýval po svém odchodu z Prahy – o Kozím Hrádku, o hradě Krakovci u Rakovníka¹³³, nebo to, že byl nějakou dobu hostem majitele hradu kdesi u Kadaně.¹³⁴

Němeček nevynechává informace o Husově akademické dráze a v knize píše o společném soužití mistrů a žáků – „*mistři bydleli spolu s žáky, učili je, společně jedli, svorně se modlili a svobodně se přeli*“¹³⁵ –, kterých byl na univerzitě ve své době opravdu hojný počet. Čtenáři se v knize dočtou o tom, jak byla univerzita rozdělena – do čtyř skupin podle národů, a také jaké fakulty mohli studenti navštěvovat, nebo informaci, že „*do zkouškových komisí vysílal každý národ své zástupce zvlášť*“¹³⁶.

Taktéž v knize neopomenul zmínit změnu pravopisu, o kterou se Jan Hus zasadil „[...] *možná nevíte, že změnil český pravopis. Díky němu máme háčky a čárky, takže třeba místo ‚cz‘ píšeme ‚č‘. [...] Jen svým novým značkám neříkal ‚nabodenička‘ – i když se to tak o něm dodnes učí žáci ve škole –, ale ‚znameníčka svrchu‘.*“¹³⁷ V návaznosti na tuto informaci zmiňuje také jedno z jeho děl – konkrétně *Orthografia Bohemica*, u kterého zmiňuje že „není stoprocentně jisté, že anonymní spis v latině, nazvaný *Orthographia Bohemica* čili O českém pravopise napsal on. Ale nejspíš ano.“¹³⁸ Kromě tohoto Husova spisu zmiňuje autor v knize

¹³² NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 18. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹³³ Tamtéž, s. 122.

¹³⁴ Tamtéž, s. 121.

¹³⁵ Tamtéž, s. 24.

¹³⁶ Tamtéž, s. 21.

¹³⁷ Tamtéž, s. 12.

¹³⁸ Tamtéž, s. 12.

také např. spis *De ecclesia (O církvi, 1413)*¹³⁹ či *Výklad Desatera a Otčenáše*¹⁴⁰ (*Výklad Viery, Desatera a Pátere; 1412*)¹⁴¹.

Na závěr knihu obohatil oddílem *Pro ty, kteří chtějí vědět víc*¹⁴², ve kterém uvádí vybrané tituly, jež zpracovávají témata vyskytující se v knize – jak mistra Jana Husa a husity, tak třeba císaře Zikmunda či krále Václava IV. Z nich také autor pravděpodobně čerpal. V závěru knihy se mohou čtenáři otestovat z nově nabytých znalostí ve vědomostním kvízu¹⁴³.

6.4.1 Smrt v knize Jan Hus očima panny Anežky a krejčího Ondřeje

V kapitole *Kostnický koncil* připojil autor výčet osob, které se sjeli, aby projednávali otázku církevního schizmatu. Také připojuje část textu závěti, kterou Hus sepsal před odjezdem do Kostnice a přichystal ji zapečetěnou pro svého žáka mistra Martina z Volyně – „*Šedou sukni kdyby sis chtěl nechati pro sebe na památku; ale Ty máš, tuším, v ošklivosti šedou barvu; dej ji tedy, komu se Ti uzdá nejlépe.*“¹⁴⁴ Autor výňatek z textu napsal knižní formou, nicméně necituje jej tak, jak jej Jan Hus napsal. Je zde obtížné určit, zda úryvek upravil podle svého, či zda čerpal z některé z novějších verzí Husových *Listů z vyhnanství*. Seznamuje čtenáře s průběhem koncilu v Kostnici, s uvězněním Jana Husa i s tím, jak koncil postupně dospěl k odsouzení Husa, kterého nakonec „*odsoudili ke zbavení kněžství [...] a předali světské moci k potrestání. [...] Připoutali ho tváří k západu slunce, neboť k východu kacíř hledět nesmí, a obložili dřevem až po hlavu. Ještě bylo slyšet, jak zpívá kajícnou píseň.*“¹⁴⁵ O tom se již dozvídáme v kapitole *Dnes vesele chci zemřít*¹⁴⁶. Pak autor zmiňuje pouze poslední možnost odvolání kacířských bludů a

¹³⁹ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátku k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 90. Česká historie, sv. 4. ISBN 978-80-710-6308-7.

¹⁴⁰ NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 123. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹⁴¹ MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. *Panorama české literatury*. Praha: Knižní klub, 2015, s. 49. Universum. ISBN 978-80-242-4818-9.

¹⁴² NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015, s. 150. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

¹⁴³ Tamtéž, s. 151.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 125.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 140.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 136-141.

to, že Husův popel spálili ještě jednou. Samotné upálení mistra Jana Husa je obsaženo v ilustracích na konci této kapitoly.

6.5 HUS A CHELČICKÝ: Příběh jejich doby

Renáta Fučíková, narozená roku 1964, je českou spisovatelkou, ale především ilustrátorkou knih. Vystudovala VŠUP v Praze, kde navštěvovala ateliér ilustrace a užité grafiky. V začátcích se věnovala především ilustraci, později se začala věnovat i tvorbě autorské.¹⁴⁷ Mezi její rané ilustrátorské počiny patří *Pohádky Oscara Wilda* či *Pohádky bratří Grimmů*, za něž získala ocenění Zlatá stuha. Ilustrovala také například český překlad série knih od C. S. Lewise – *Letopisy Narnie*. Její výtvarné a literární počiny získaly již mnoho ocenění. Úspěch slavila její autorská kniha *Vyprávění ze Starého zákona* vydaná v roce 1996, za níž dostala ocenění Zlatá stuha, IBBY Honour List a Ocenění na Biennial of Children Religious Illustration in Teheran. V její autorské tvorbě nalezneme množství knih s historickou tematikou (*Vyprávění z Nového zákona, 1997; Karel IV. – Ilustrovaný život a doba, 2016*).¹⁴⁸ V její tvorbě má nezastupitelné místo edice knih věnovaných významným historickým postavám naší země – Největší Češi, na které spolupracovala s Alenou Ježkovou.

Tabulka 9: Formální parametry knihy Hus a Chelčický

Parametry	
Rok vydání	2014
Nakladatelství	Práh
Zařazení do edice	Největší Češi
Vazba	Pevná
Počet stran	104
Počet kapitol	33

Knihu *Hus a Chelčický* s podtitulem *Příběh jejich doby* autorky Renáty Fučíkové vydalo v roce 2014 nakladatelství Práh v Praze za odborné spolupráce Václavy Kofránkové a Zdeňka Vybírala. Kniha vyšla za finanční podpory

¹⁴⁷ Renáta Fučíková. [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/renata-fucikova/>

¹⁴⁸ *Bibliografie* [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://www.renatafucikova.cz/bibliografie>

Ministerstva kultury České republiky a ve spolupráci s Husitským muzeem v Táboře¹⁴⁹. Renátu Fučíkovou inspiroval k napsání také její dědeček, bývalý ředitel Husitského muzea v Táboře¹⁵⁰. Podle ní byl právě on tím, který jí vložil do vínku lásku k historii.¹⁵¹ Kniha byla oceněna cenou grafického sdružení Hollar.¹⁵²

Kniha *Hus a Chelčický* je součástí edice *Největší Češi*, jež je sérií populárně vzdělávacích dětských knih, které se svým tématem zaměřují na konkrétní historické postavy českých dějin. V této edici vyšla také kniha *Karel IV.* (2005), na které spolupracovala se spisovatelkou Alenou Ježkovou, a která získala také ocenění *Zlatá stuha*¹⁵³, a dále její autorské počiny *Tomáš Garrigue Masaryk* (2006), *Jan Amos Komenský* (2008), *Antonín Dvořák* (2012) a *Ludmila, Václav a Boleslav: Přemyslovci očima mnicha Kristiána* (2013).

Kniha je vázána v pevné vazbě. Není klasického obdélníkového A4 či A5 formátu, nýbrž na první pohled téměř čtvercového o rozměrech 19,5 × 23,5 cm. Na 104 bohatě ilustrovaných stranách nalezneme rozdělení příběhu do 33 kapitol, které člení děj podle času a místa. Každá z kapitol je uvozením určitého místa v určité době, místa, kde pobýval mistr Jan Hus, nebo na kterém se děly zásadní historické události. Jednotlivé dějinné události jsou řazeny chronologicky za sebou v kapitolách o délce 2–6 stran, nejpočetněji jsou však zastoupeny kapitoly opravdu krátké a stručné – tedy o dvou stranách.

¹⁴⁹ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014, s. 2. ISBN 978-80-7252-506-5.

¹⁵⁰ PANTAZOPOULOU DRAHOŇOVSKÁ, Lucie: *Ve vile s Kafkou, Husem nebo Mojžíšem. Ilustrátorka Fučíková vystavuje v Praze*. [online]. 2. 6. 2019 10:00; [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/renata-fucikova-villa-pelle-recenze/r~ba623196847911e98aa4ac1f6b220ee8/>

¹⁵¹ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Re: Prosba o informace ke knize Hus a Chelčický* [online]. 19. 9. 2019 15:58; [cit. 2019-9-24]. Osobní komunikace.

¹⁵² *Bibliografie* [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://www.renatafucikova.cz/bibliografie>

¹⁵³ Tamtéž.

Tabulka 10: Obsahové parametry knihy *Hus a Chelčický*

Parametry	
Bibliografie	Ne
Vysvětlivky	Ano
Doplňkové aktivity	Ne
Komiks	Ne
Religiózní charakter	Ano
Jiné historické postavy	Ano
Díla Jana Husa	Ano
Změna pravopisu	Ano
Univerzita	Ano

Kniha *Hus a Chelčický* je dílo historiografické. Autorka nepíše pouze o Janu Husovi a jeho životě, nýbrž popisuje historii Českých zemí ve 14. století, tedy za doby vlády Karla IV., a poté nástupu Václava IV, až po Jiřího z Poděbrad. Na rozdíl od ostatních autorů, jejichž knihy jsou součástí této práce, autorka nezjednodušuje a neusiluje o humornou publikaci. Ke zpracování tématu využívá spolupráce s odbornými poradci a také poznatky z vlastního studia konkrétní látky.

Autorka děj rozdělila do dvou rovin – v první rovině se dočteme o Janu Husovi a historii Českých zemí, rovinu druhou pak věnovala autorka zemanu Petru Chelčickému. Silnou stránkou knih Renáty Fučíkové jsou bezpochyby ilustrace, kterými dotváří příběh a kterými dokáže také leccos vypovědět. Ilustrace jsou tedy nedílnou součástí i knihy *Hus a Chelčický*. Její snahou a záměrem není totiž prostá didaxe – výčet a popis historických reálií, ale snaží se čtenáři přiblížit tehdejší dobu, lidi a jejich myšlení. Autorka také využívá nepřehlédnutelné barevné symboliky. V ilustracích zpočátku převládá modrá barva, která značí víru, čistotu a klid, nicméně v průběhu knihy v ilustracích přibývá červené – to se stupňujícími se problémy a nevráživostí. Na stranách věnovaných Petru Chelčickému pak vidíme zemité hnědé barvy, což doplňuje jeho postoj pacifisty, hledání sama sebe a spíše nestranného pozorování dějinných událostí.

Kromě barevné symboliky mohou pozorní čtenáři upozorovat v knize také symboliku religiózního charakteru – vlaštovky s křídly roztaženými tak, že vypadají jako kříž. Letí vzhůru a často mají modrou barvu. Naproti tomu zde nalezneme i vlaštovky, jež letí, nebo přesněji, visí hlavou dolů. Tento kontrast přímo doplňuje v úvodu knihy názornou ilustrací a citátem z evangelia sv. Matouše: *„Pak přijde Ježíš ve své slávě a posadí se na trůn a budou před ním shromážděny všechny národy. I oddělí jedny od druhých a řekne těm po pravici: ‚Pojďte, vy požehnaní, a ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa.‘ Potom řekne těm po levici: ‚Jděte ode mne, vy prokletí, do věčného ohně!‘“*¹⁵⁴ Modré vlaštovky mohou čtenáři spatřit napříč celou knihou.

Kromě mistra Jana Husa a zemana Petra Chelčického zmiňuje autorka v rámci vyprávění také další postavy z naší historie. Kromě tehdejších panovníků to jsou například Husovi odpůrci arcibiskup Zbyněk Zajíc z Házmburka¹⁵⁵ a mistr Štěpán z Pálče¹⁵⁶, Husův přítel a zastánce Jakoubek ze Stříbra¹⁵⁷ či osobnosti husitské z doby po jeho smrti – kazatel Jan Želivský¹⁵⁸ či nejslavnější husitský vojevůdce Jan Žižka z Trocnova¹⁵⁹.

Autorka protkala knihu citacemi z Bible, konkrétně z evangelií. Vysvětlivkami a citacemi dokresluje příběh a skutky mistra Jana Husa. Při popisu pronikání myšlenek o svátosti oltářní, anglického myslitele a teologa Jana Viklefa, doplňuje například obecné informace o tom, co to je svátost oltářní: *„Přijímání svátosti oltářní je součástí bohoslužby, má křesťanům připomínat Poslední večeři Ježíše Krista. Ve starších obdobích chodili křesťané k přijímání většinou jen jednou ročně, o Velikonocích. Uprostřed mše kněz obřadně proměnil – posvětil – pohár vína a oplatky nekvašeného pšeničného chleba v Kristovu krev a tělo. Pak jako první spolkl úlomek oplatky a napil se z poháru, věřícím potom podal do úst část oplatky*

¹⁵⁴ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014, s. 5. ISBN 978-80-7252-506-5.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 24.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 40.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 50.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 52.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 56.

zvané *hostie*.¹⁶⁰ A následně text doplňuje o citát z Bible, který se tohoto tématu týká: „*Když jedli, vzal Ježíš chléb, požehnal, lámal a dával učedníkům se slovy: Vezměte a jezte, toto je mé tělo. Pak vzal kalich, vzdal díky a podal jim ho se slovy: Pijte z něho všichni. Neboť toto je má krev, který zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů.*“¹⁶¹ Vysvětlení pojmů tedy autorka podává přímo v rámci celoplošně ilustrovaných dvoustran a neodkazuje zde na žádný slovníček vysvětlivek. To je z praktického hlediska dobrou volbou, jelikož plynulé čtení příběhu není narušováno dohledáváním informací například v zadní části knihy, kam by autorka případný slovník pojmů pravděpodobně umístila.

Autorka také neopomenula Husovu literární tvorbu – knihy o svatokupectví a základech víry, z nichž zmiňuje např. teologický spis *De ecclesia*¹⁶² (*O církvi*, 1413)¹⁶³ a také Husovu zásluhu na zjednodušení spřežkového pravopisu: „*Své spisy psal česky, aby jim rozuměli opravdu všichni. Proto zjednodušil zápis měkkých hlásek, na které latinské písmo nepamatovalo. Namísto spřežek cz a sz začal nad litery č, š a ž psát tečku a říkal jí znameníčko.*“¹⁶⁴

O Husově akademické dráze se autorka v knize nerozepisuje nijak široce. V rámci plynutí příběhu zmiňuje spíše útržkovitě Husův postup v rámci akademické obce. „*Nakonec se zapsal na univerzitu. Na fakultě svobodných umění patřil sice k průměrným studentům, ale po třech letech dosáhl prvního stupně vzdělání – hodnosti bakaláře.*“¹⁶⁵ Autorka tuto skutečnost více nerozvádí, pouze dále zmiňuje, že se Hus poté rozhodl ubírat směrem duchovním a vydat se na kněžskou dráhu. Podrobněji je však popsáno, jaké konkrétní národnosti byli studenti čtyř národů, na které byla univerzita rozdělena – „*český národ se skládal*

¹⁶⁰ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014, s. 18. ISBN 978-80-7252-506-5.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 18.

¹⁶² Tamtéž, s. 37.

¹⁶³ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátku k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 90. Česká historie, sv. 4. ISBN 978-80-710-6308-7.

¹⁶⁴ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014, s. 34. ISBN 978-80-7252-506-5.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 8.

*ze studentů z Čech, Moravy, Horních i Dolních Uher – ať už mluvili česky, německy, slovensky nebo maďarsky – a také z jižních zemí.*¹⁶⁶

Čtenáři jsou seznámeni se všemi důležitými událostmi té doby – trojpapežstvím, církevním schizmatem, koncilech v Kostnici a Basileji, a po Husově smrti se stupňující nenávisť mezi husity a katolíky, které ústily ve slavné bitvy a kvůli kterým byly vysílány křížové výpravy. Vyprávění končí v době pár let po dobytí Kostantínopole Turky.

Kniha není doplněna o žádná aktivizující cvičení, což jí však neubírá na kvalitě. Mínusem je ovšem absence bibliografických údajů, informací o zdrojích, z nichž autorka čerpala. Čtenáři jsou tak nuceni si při dohledávání doplňujících informací k tématu poradit sami. Autorka také nevolila ilustrace formou komiksu, namísto toho knihu opatřila svými osobitými ilustracemi.

6.5.1 Smrt v knize Hus a Chelčický

Autorka nepřechází smrt Jana Husa pouhou zmínkou, ale popisuje proces přípravy před samotným Husovým upálením – svlékání kněžského roucha, odření kněžského pomazání a následné odvedení na hranici. Dále vysvětluje, proč pro Jana Husa zvolili právě smrt upálením. Nejen, že smrt upálením je bolestivá, ale pro kacíře, kteří sešli z pravé cesty víry a hlásají bludy, je trestem protože: *„Mrtvá těla popravených bylo možné uložit do země. [...] Pokud se však tělo provinilce v plamenech na hranici změnilo v popel, duše byla odsouzena k věčnému bloudění.*¹⁶⁷

¹⁶⁶ FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014, s. 16. ISBN 978-80-7252-506-5.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 46.

VII. VÝSLEDKY ANALÝZY

Závěrečná analýza si klade za cíl postihnout rozdíly mezi zkoumanými exempláři umělecko-naučné literatury pro děti a mládež v rámci zvolených parametrů. Nejprve shrneme výsledky týkající se formálních parametrů a poté obsahových parametrů.

V roce 2015 jsme si připomínali 600. výročí upálení mistra Jana Husa. Všechny exempláře, jež byly součástí rozboru, byly vydány v letech 2014–2015. I když jsou knihy *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* a *Hus a Chelčický* součástí edic, přesto byly připraveny k vydání právě v rámci tohoto výročí. Kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj* navíc byla vydána v nakladatelství Kalich, jež je vedeno Českobratrskou evangelickou církví.

Formát a vazbu knihy autoři volili s ohledem na věk potenciálních čtenářů. Stejně tak k tomuto faktoru přihlíželi při struktuře knihy. Kniha *Husův dům* je doporučena dětem od 10 let. Je vázána v pevné vazbě o formátu A4. Co se týká počtu stran, je kniha *Husův dům* nejméně obsáhlým exemplářem. Vzhledem k věku potenciálních recipientů je děj členěn na kratší úseky. Kniha *Hus a Chelčický* je taktéž většího formátu a opatřena pevnou vazbou. U této knihy autorka volila pevnou vazbu, především kvůli celkové kvalitě zpracování. Kniha je členěna na kratší kapitoly, jelikož autorka zvládá stručně a jasně popsat nejdůležitější informace, a ty pak doplňuje také osobitými ilustracemi, kterými příběh dokáže dokreslit. *H.U.S. Hus úplně světověj* a *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* jsou svázány ve vazbě měkké. Stejně tak jsou děje jednotlivých exemplářů rozděleny spíše do kratších kapitol.

Značení zkoumaných exemplářů v rámci přehledových tabulek:

Kniha 1 – *Husův dům*

Kniha 2 – *H.U.S.: Hus úplně světověj*

Kniha 3 – *Jan Hus očima panny Anežky a krejčího Ondřeje*

Kniha 4 – *Hus a Chelčický*

Tabulka 11: Srovnání přítomnosti obsahových parametrů

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Bibliografie	×	✓	✓	×
Vysvětlivky	✓	✓	✓	✓
Doplňkové aktivity	✓	×	✓	×
Komiks	✓	✓	✓	×
Religiózní charakter	✓	✓	✓	✓
Jiné historické postavy	✓	✓	✓	✓
Díla Jana Husa	✓	✓	✓	✓
Změna pravopisu	✓	×	✓	✓
Univerzita	✓	✓	✓	✓

7.1 BIBLIOGRAFIE

Tabulka 12: Srovnání přítomnosti parametru Bibliografie

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Bibliografie	×	✓	✓	×

Bibliografické údaje o použitých zdrojích by měly být součástí každé alespoň zčásti odborné publikace. V historické literatuře pro děti jsou ale umístěny spíše z toho důvodu, aby dětský čtenář věděl, po jakých titulech sáhnout, pokud by ho konkrétní tematika zaujala a chtěl se o ní dozvědět více. Tento požadavek na uvedení zdrojů splňují knihy *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* a *H.U.S.: Hus úplně světověj*, kdy první z knih obsahuje informace alespoň o několika dílech, druhá je pak doplněna o obsáhlý slovník vysvětlivek, jenž je zároveň seznamem použitých zdrojů. To, že kniha *Hus a Chelčický* vznikla za

spolupráce s odborníky na toto téma víme přímo z knihy, není zde ovšem uveden ani jeden z použitých zdrojů. Kniha *Husův dům* neobsahuje žádnou zmínku o použitých zdrojích a je tomu nejspíše z důvodu věku potenciálních recipientů. V největším měřítku splňuje kritérium bibliografických údajů kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Toto kritérium nesplňují knihy *Husův dům* a *Hus a Chelčický*.

7.2 VYSVĚTLIVKY

Tabulka 13: Srovnání přítomnosti parametru Vysvětlivky

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Vysvětlivky	✓	✓	✓	✓

Vysvětlivky autoři umístili do zadní části knih, kde utvořili slovníky pojmů. Umístění slovníku do zadní části knihy je běžné, protože to nenarušuje plynulost textu, nicméně pak čtenáři musí listovat knihou, aby si pojem dohledali. Proto je také možné, že informaci pouze přejdou, tak jak je v textu napsána a víc se o ni nebudou zajímat. Takto jsou umístěny slovníčky pojmů v knihách *H.U.S.: Hus úplně světověj* a *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Němečkův slovník je však nedostačující – některé z pojmů vysvětluje ve slovníčku, další vysvětluje přímo v rámci textu, jiné však zcela vynechává a čtenáři se tak významu některých pojmů v knize nedohledají. V knize *Husův dům* slovník pojmů nenalezneme vůbec. Autorka však některé z pojmů vysvětluje přímo v textu. Absence slovníku pojmů bychom mohli vysvětlit tak, že se autorka rozhodla jej vynechat vzhledem k věku potenciálních čtenářů. V knize *Hus a Chelčický* podává autorka vysvětlení pojmů přímo v rámci celoplošně ilustrovaných dvoustran.

Obsahové kritérium vysvětlivek tedy nejlépe a nejobsáhleji splňuje kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj*. S ohledem na tento fakt bychom mohli říci, že se zvyšujícím se věkem potenciálních recipientů stoupá i míra doplňujících informací. Je tomu tak pravděpodobně z důvodu vyšší náročnosti textu, především co do množství nových informací a jejich zvyšující se náročnosti.

7.3 DOPLŇKOVÉ AKTIVITY

Tabulka 14: Srovnání přítomnosti parametru Doplnkové aktivity

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Doplnkové aktivity	✓	×	✓	×

Největší množství aktivizujících doplnkových cvičení nalezneme v knize *Husův dům*, možná právě proto, že mezi ostatními zkoumanými exempláři se jedná o knihu, u které již při prvním pohledu můžeme říci, že je ze všech zkoumaných exemplářů určena nejmladším dětem, a proto autorka volila velké množství aktivizujících cvičení, aby pro čtenáře byla kniha co nejvíce zábavná. V knize *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* je jediným aktivizujícím cvičením závěrečný kvíz, ve kterém si čtenáři mohou otestovat, jak pozorně knihu četli a zda si nové informace pamatují. V knize *Hus a Chelčický* je naprostá absence aktivizujících cvičení. Stejně tak v knize *H.U.S.: Hus úplně světověj*, ve které jde primárně o příběh a ne o podávání historických faktů jako takových. Co do množství a rozmanitosti doplnkových aktivizujících cvičení převyšuje kniha *Husův dům* jednoznačně ostatní zkoumané exempláře. Můžeme tedy říct, že čím nižší je věk potenciálních recipientů, tím více aktivizujících cvičení můžeme v knize najít. Se zvyšujícím se věkem čtenářů se potom počet těchto cvičení výrazně snižuje.

7.4 KOMIKS

Tabulka 15: Srovnání přítomnosti parametru Komiks

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Komiks	✓	✓	✓	×

Pro mladší čtenáře může být díky komiksovým prvkům a ilustracím kniha poutavější a atraktivnější formou předání informací. Toto autoři ví a také ilustrace formou komiksu do svých děl zahrnuli ať už ve větší či menší míře. Výjimkou je kniha *Hus a Chelčický* autorky Renáty Fučíkové, která svou knihu doplnila o osobité

ilustrace, díky nimž také dokáže leccos přiblížit čtenářům. Kritérium výskytu komiksových prvků tedy tato kniha nespĺňuje, což ale u tohoto konkrétního případu nesnižuje estetickou hodnotu díla a s ní spojené zaujetí čtenáře. Z hlediska výskytu komiksových prvků jsou na tom nejlépe knihy *Husův dům* a *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*.

7.5 RELIGIÓZNÍ CHARAKTER

Tabulka 16: Srovnání přítomnosti parametru Religiózní charakter

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Religiózní charakter	✓	✓	✓	✓

Vzhledem k tématu knih jsme předpokládali, že zkoumané exempláře budou, minimálně z části, religiózního charakteru. Díky analýze se tento předpoklad potvrdil. Všechny zkoumané exempláře v sobě zahrnují určité množství informací týkajících se náboženství, ať už obecně či konkrétněji.

7.6 JINÉ HISTORICKÉ POSTAVY

Tabulka 17: Srovnání přítomnosti parametru Jiné historické postavy

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Jiné historické postavy	✓	✓	✓	✓

Všechny analyzované knihy jsou pojaty historiograficky a čtenáři se v nich setkají s množstvím významných osobností z naší historie. Ve většině případů jsou informace o těchto osobnostech zahrnuty přímo v textu nebo v metatextech, jež jsou umístěny v knize souběžně s textem hlavním. V knize *H.U.S.: Hus úplně světověj* podává autorka rozšiřující informace o těchto postavách v rámci slovníčku vysvětlivek. Kritérium výskytu dalších historicky významných postav splňují všechny zkoumané exempláře. Některé se však zaměřují na osobnosti z Husovy doby – jeho kolegy, učitele a protivníky, jiné zahrnují i osobnosti z pozdější doby,

keré s Husovými myšlenkami přišly do kontaktu například pouze prostřednictvím jeho děl.

7.7 DÍLA JANA HUSA

Tabulka 18: Srovnání přítomnosti parametru Díla Jana Husa

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Díla Jana Husa	✓	✓	✓	✓

Ve všech exemplářích autoři ve větší či menší míře neopomněli seznámit čtenáře s významnými díly mistra Jana Husa. V knize *H.U.S.: Hus úplně světověj* nalezneme v textu citované úryvky z jeho děl a ve vysvětlivkách v zádni části knihy pak doplňující informace k nim. Tomáš Němeček v knize *Jan Hus očima panny Anežky a krejčího Ondřeje* rozvádí informace k některým dílům přímo v textu. Největší počet zmínek o literární činnosti mistra Jana Husa však nalezneme v knize *H.U.S.: Hus úplně světověj*. I když je v přímo v rámci příběhu zmíněno jen minimum informací o literární činnosti Jana Husa, do oddílu vysvětlivek autorka zahrnula veškeré odkazy na díla, z nichž při práci čerpala. Dané kritérium tedy splňuje tato kniha v největším rozsahu.

7.8 ZMĚNA PRAVOPISU

Tabulka 19: Srovnání přítomnosti parametru Změna pravopisu

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Změna pravopisu	✓	×	✓	✓

Změna spřežkového pravopisu je důležitou zásluhou mistra Jana Husa. Ve všech knihách je zjednodušeně vysvětlen její princip. Výjimku tvoří kniha *H.U.S.: Hus úplně světověj*, do které autorka opomenula zakomponovat informaci o Husově zásluze na zjednodušení pravopisu. To je mínusem oproti ostatním zkoumaným exemplářům.

7.9 UNIVERZITA

Tabulka 20: Srovnání přítomnosti parametru Univerzita

	Kniha 1	Kniha 2	Kniha 3	Kniha 4
Univerzita	✓	✓	✓	✓

V každém ze zkoumaných exemplářů je výběr informací týkajících se univerzity a Husova působení na ní pojatý z jiné strany. Klára Smolíková v knihách *Husův Dům* i *H.U.S.: Hus úplně světověj* zmiňuje kromě stručné historie univerzity i její dělení na národy a fakulty. Jan Němeček v knize *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* píše o soužití žáků a mistrů, o rozdělení univerzity na fakulty a na skupiny podle národů. *Renáta Fučíková* píše o obdobných informacích jako přechozí autoři a podrobněji popisuje z jakých zemí přicházeli studenti na univerzitu, podle čehož byli rozděleni do čtyř národů. Vzhledem k rozrůzněnému výběru informací týkajících se univerzity tehdejší doby je těžké posoudit, která z knih se tímto konkrétním tématem zabývá nejpodrobněji. Při porovnání množství obsažených informací však ostatní lehce převyšuje kniha *Hus a Chelčický* a v závěsu za ní pak kniha *Husův dům*.

7.10 SMRT

Téma smrti mistra Jana Husa není opomenuto v žádném ze zkoumaných exemplářů. Nicméně v knize *H.U.S.: Hus úplně světověj* se autorka na toto téma příliš nerozepisuje. Zmiňuje pouze informaci o rozprášení Husova popela a sepsaném svědectví jeho upálení. V ostatních zkoumaných exemplářích autoři popisují také události před upálením či celkový proces přípravy Husa na jeho konec.

7.11 SHRNOTÍ ANALÝZY

Z uvedených zjištění vyplývá, že byly všechny zkoumané exempláře vydány ku příležitosti 600. výročí upálení mistra Jan Husa, byť byly některé z nich součástí již existujících edic. Zároveň z analýzy vyplynulo, že každý ze zkoumaných exemplářů vyniká v rámci jiného konkrétního zkoumaného kritéria. *H.U.S.: Hus úplně světověj* vyniká v oblasti bibliografických údajů a množství vysvětlivek, *Husův dům* v počtu doplňkových aktivizujících cvičení, *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* v oblasti komiksových prvků a *Hus a Chelčický* v množství informací týkajících se univerzity. Je otázkou, do jaké míry jsou jednotlivá kritéria splněna. Nicméně rozhodujícím faktorem pro posouzení komplexnosti jednotlivých exemplářů je přítomnost všech zvolených faktorů. Vytvoření publikace pro děti, jež by v úplnosti seznámila čtenáře s touto historickou osobností a v níž by byly obsaženy všechny dostupné informace, by bylo vzhledem k množství zpracovávaných dat, respektive rozsahu takového díla, náročným úkolem. Nicméně pro naši analýzu a posouzení komplexnosti jednotlivých exemplářů je rozhodujícím faktorem přítomnost všech zvolených faktorů.

Všechny zkoumané exempláře byly psány s přihlédnutím k věku potenciálních recipientů a tomu také odpovídá jak celková struktura knih, tak rozsah textu a volba informací v něm obsažených či množství aktivizujících cvičení.

Posuzováním zkoumaným exemplářů z hlediska přítomnosti či nepřítomnosti zvolených kritérií jsme došli k závěru, že nejkomplexnějším exemplářem je kniha Tomáše Němečka *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*, ve které jsme shledali přítomnost všech předem zvolených východisek.

VIII. ZÁVĚR

Literatura pro děti a mládež s historickou tematikou je nedílnou součástí tvorby historického vědomí dětí již od útlého věku a je také vhodným prostředkem k samostudiu a rozšíření vědomostí, jež děti získávají prostřednictvím školní výuky. Cílem bakalářské diplomové práce bylo provedení analýzy vybraných titulů vydaných po roce 1989 na základě předem zvolených parametrů.

V teoretické části této bakalářské práce jsme se pokusili definovat pojem literatura pro děti a mládež a s tím související pojem dětská literatura. Nastínili jsme také kategorii recepce literatury pro mládež a to, jak je ovlivňována estetickou funkcí. Tato část také přináší nástin historie a vývoje literatury pro děti od počátků písemnictví pro děti až po současnost, a to především co se týká intencionální literatury, tedy literatury záměrně psané pro recipienty z řad dětí. Další část se věnuje historické tematice v literatuře pro děti a mládež a její důležitosti při utváření historického vědomí dětských čtenářů. V rámci tohoto tématu jsme zařadili také informace o typologii historického románu podle způsobu zpracování historické látky. Teoretickou část bakalářské práce uzavírá kapitola Tematika smrti v literatuře pro děti a mládež. Literatura pro děti a mládež je důležitým prostředníkem při zprostředkování tohoto citlivého tématu dětem.

V praktické části jsme provedli analýzu vybraných titulů z oblasti současné literatury pro děti a mládež s historickou tematikou. Pro tuto analýzu jsme vybrali čtyři knihy tematicky zaměřené na osobnost mistra Jana Husa – *Husův dům a H.U.S.: Hus úplně světověj* autorky Kláry Smolíkové, *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* Tomáše Němečka a *Hus a Chelčický* Renáty Fučíkové. Analýzu jsme provedli z hlediska formálních a obsahových parametrů. Pro každý ze zkoumaných exemplářů byly vyhotoveny dvě tabulky doplněné popisem zkoumaného titulu a přítomnosti či nepřítomnosti předem stanovených parametrů, popřípadě do jaké míry a v jakém rozsahu jsou v knihách tyto parametry přítomny. Tabulky slouží pro snadný přehled kritérií, u obsahových kritérií pak také pro přehled o přítomnosti či nepřítomnosti daného parametru a vzájemné porovnání jednotlivých exemplářů.

V závěru analýzy byla provedena komparace přítomnosti a rozsahu zvolených parametrů s cílem určit nejkompexnější ze zkoumaných exemplářů. V této části je také pro lepší přehlednost umístěna tabulka srovnání přítomnosti obsahových parametrů. U každého z parametrů je doplněno srovnání jednotlivých parametrů ve zkoumaných exemplářích. Po porovnání jednotlivých exemplářů, jež byly součástí analýzy, jsme dospěli k závěru, že na základě přítomnosti či nepřítomnosti zvolených parametrů je nejkompexnějším exemplářem kniha Tomáše Němečka *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*.

IX. ANOTACE

Jméno autora: **Markéta Armstarková**

Název fakulty: **Filozofická fakulta Univerzity Palackého**

Název katedry: **Katedra bohemistiky**

Název diplomové bakalářské práce: **Historická tematika v současné literatuře pro děti a mládež**

Vedoucí práce: **doc. Mgr. Radek Malý, Ph.D.**

Počet znaků: **108 877**

Počet příloh: **0**

Počet titulů použité literatury: **21 publikací, 13 internetových zdrojů**

Klíčová slova: **literatura pro děti a mládež, dětská literatura, Jan Hus, čtení, historie, historická tematika**

Cílem bakalářské diplomové práce bylo provést analýzu vybraných děl literatury pro děti a mládež s historickou tematikou. Pro tuto analýzu jsme vybrali exempláře, které jsou svým tématem zaměřeny na osobnost mistra Jana Husa. Práci jsme rozdělili do dvou částí. První z nich byla teoretická, ve které jsme definovali potřebné pojmy, nastínili jsme historii a vývoj literatury pro děti a mládež, a to především co se týká oblasti intencionální literatury. Druhou částí byla analýza vybraných děl na základě předem zvolených formálních a obsahových kritérií.

X. RESUMÉ

The first task of this bachelor thesis was to define the term literature for children and youth and the concept of children's literature. We outlined the history and development of children's literature from the beginning of the literature to the present, mainly with regard to intentional literature.

For the purposes of the analysis, these parameters were selected from formal section: publish year, publishing house, inclusion into edition, book format, number of pages and chapters. The content parameters included: bibliography, explanatory notes, complementary activities, comics, religious character, literary work of Jan Hus, change of spelling and university.

For each of examined specimens, two tables were prepared with a description of the examined title. The main difference between analysed books was found in the range of particular parameters.

The analysis shows that all examined specimens were issued on the anniversary of the death of Jan Hus. Each book excels within one of the criteria. However, the decisive factor in assessing the complexity of individual specimen is the presence of all the selected factors. Creating a publication for children, which would fully acquaint the reader with this historical personality and containing all available information, would be a challenging task, given the amount of data processed and, consequently, the scale of such work.

All examined specimens were written taking into account of the age of potential recipients. This is also reflected in the overall structure of the books, the extent of text and information, and the number of activating exercises.

By examining the books in terms of presence or absence of selected criteria, we conclude that the book *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky* by Tomáš Němeček is the most complex one.

XI. POUŽITÁ LITERATURA

Primární literatura:

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*. Praha: Práh, 2014. ISBN 978-80-7252-506-5.

NĚMEČEK, Tomáš. *Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky*. Ilustroval Tomáš CHLUD. Praha: Mladá fronta, 2015. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-3862-1.

SMOLÍKOVÁ, Klára. *Husův dům*. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03926-8.

SMOLÍKOVÁ, Klára. *H.U.S.: Hus úplně světověj*. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Kalich, 2015. ISBN 978-80-7017-218-6.

Sekundární literatura:

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.

HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež ve srovnávacím žánrovém pohledu: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. fakult.* Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vys. školy.

CHALOUPKA, Otakar a Vladimír NEZKUSIL. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury I.: od začátků 19. století po současnost*. Praha: Albatros, 1973.

CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátků 19. století po současnost. 2., rozš. vyd.* Praha: Albatros, 1984.

KAŇKOVÁ, Kateřina. *Patologická fyziologie pro bakalářské studijní programy*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3112-3.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov. 5., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26059-4.

KOPÁL, Ján. *Literatúra a detský aspekt*. Bratislava, 1970.

LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátku k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998. Česká historie, sv. 4. ISBN 978-80-710-6308-7.

MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. *Panorama české literatury*. Praha: Knižní klub, 2015. Universum. ISBN 978-80-242-4818-9.

ŠUBRTOVÁ, Milena. *Tematika smrti v české a světové próze pro děti a mládež*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4413-5.

URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. V Olomouci: Votobia, 2003. ISBN 80-7198-548-1.

URBANOVÁ, Svatava. *Metamorfózy dětské literatury: přehled české literatury pro děti od roku 1945 po současnost*. V Olomouci: Votobia, 1999. Velká řada. ISBN 80-7198-379-9.

URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9.

Studie a články v časopisech a sbornících:

GENČIOVÁ, Miroslava. *Zamyšlení k problému historismu v literatuře pro děti a mládež*. In *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře*. Praha: Albatros, 1989, ročník 33, č. 2. ISSN 0044-4871.

GILK, Erik. *Historická próza – Protifaktová historická fikce – historická fantasy. Situace českého historického románu po roce 1989*. In *Bohemica Olomucensia 4*, Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISSN 1803-876X.

MOTYKA, Karel. *K recepci literatury pro mládež*. In *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře*. Praha: Albatros, 1989, ročník 33, č. 10. ISSN 0044-4871.

SEGI LUKAVSKÁ, Jana. *Dětský implicitní čtenář jako klíč k literatuře pro děti? In Česká literatura: časopis pro literární vědu*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017, ročník 65, č. 1. ISSN 00090468.

Internetové zdroje:

Bibliografie [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://www.renatafucikova.cz/bibliografie>

FIBRICH, Lukáš. *Jsem ilustrátor a autor komiksů*. [online]. [cit. 2019-9-19]. Dostupné z: <https://www.fibrich.cz/o-mne/>

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Re: Prosba o informace ke knize Hus a Chelčický* [online]. 19. 9. 2019 15:58; [cit. 2019-9-24]. Osobní komunikace.

H.U.S. (Hus úplně světověj) [online]. [cit. 2019-9-25]. Dostupné z: <https://www.ikarmel.cz/produkt/h-u-s-hus-uplne-svetovej>

H.U.S. [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://klarasmolikova.cz/kniha/h-u-s>

Kdo je Klára Smolíková. [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <http://klarasmolikova.cz/kdo-je-klara-smolikova>

PANTAZOPOULOU DRAHOŇOVSKÁ, Lucie: *Ve vile s Kafkou, Husem nebo Mojžíšem. Ilustrátorka Fučíková vystavuje v Praze*. [online]. 2. 6. 2019 10:00; [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/renata-fucikova-villa-pelle-recenze/r~ba623196847911e98aa4ac1f6b220ee8/>

Prof. PhDr. František Šmahel, DrSc., dr. h. c. mult. [online]. [cit. 2019-10-5]. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/cs/o-nas/struktura/vedecka-rada-av-cr/seznam-clenu-vedecke-rady-av-cr/prof.-phdr.-frantisek-smahel-drsc.-dr.-h.-c.-mult./>

Renáta Fučíková [online]. [cit. 2019-9-20]. Dostupné z: <https://www.mean-der.cz/renata-fucikova/>

Selfie (n.). In Online etymology dictionary [online]. [cit. 2019-9-15]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/search?q=selfie>

Tomáš Němeček. In *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. Poslední revize 4. 8. 2019. [cit. 2019-9-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tomáš_Němeček

NĚMEČEK, Tomáš. *Re: Žádost o poskytnutí informací* [online]. 11. 9. 2019 20:17, [cit. 2019-9-16]. Osobní komunikace.

Únor 1948. In *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. Poslední revize 14. 10. 2019. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Únor_1948

XII. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Formální parametry – vzor	26
Tabulka 2: Obsahové parametry – vzor	27
Tabulka 3: Formální parametry knihy Husův dům	28
Tabulka 4: Obsahové parametry knihy Husův dům	29
Tabulka 5: Formální parametry knihy H.U.S.: Hus úplně světověj.....	35
Tabulka 6: Obsahové parametry knihy H.U.S.: Hus úplně světověj.....	37
Tabulka 7: Formální parametry knihy Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky	44
Tabulka 8: Obsahové parametry knihy Jan Hus očima krejčího Ondřeje a panny Anežky	45
Tabulka 9: Formální parametry knihy Hus a Chelčický	50
Tabulka 10: Obsahové parametry knihy Hus a Chelčický	52
Tabulka 11: Srovnání přítomnosti obsahových parametrů	57
Tabulka 12: Srovnání přítomnosti parametru Bibliografie	57
Tabulka 13: Srovnání přítomnosti parametru Vysvětlivky.....	58
Tabulka 14: Srovnání přítomnosti parametru Doplnkové aktivity.....	59
Tabulka 15: Srovnání přítomnosti parametru Komiks	59
Tabulka 16: Srovnání přítomnosti parametru Religiózní charakter.....	60
Tabulka 17: Srovnání přítomnosti parametru Jiné historické postavy	60
Tabulka 18: Srovnání přítomnosti parametru Díla Jana Husa	61
Tabulka 19: Srovnání přítomnosti parametru Změna pravopisu.....	61
Tabulka 20: Srovnání přítomnosti parametru Univerzita	62